

Jaarverslag 2023

INHOUD

Voorwoord.....	3
1.BESTUURSVERSLAG	4
1.1 Doelstelling, missie en visie	4
1.1.1 Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm	4
1.1.2 Omschrijving van de doelstelling.....	4
1.1.3 Missie en visie	4
1.1.4 Juridische structuur	5
1.1.5 Statutenwijzigingen	5
1.2 Risico's en onzekerheden	5
1.2.1 Financiële risico's	6
1.2.2 Bedrijfsrisico's	8
1.2.3 Reputatierisico's	9
1.3 Doelrealisatie	10
1.3.1. Groeiplan.....	10
1.3.2. Activiteiten en financiële positie	11
1.4 Financieel beleid en resultaten	16
1.4.1 Financiële positie.....	16
1.4.2 Resultaat	17
1.4.3 Kengetallen	18
1.4.4 Beleid kosten en methoden van fondsenwerving	18
1.4.5 Beleid met betrekking tot omvang en functie van reserves en fondsen	18
1.4.6 Beleggingsbeleid.....	19
1.4.7 Analyse Baten en Lasten	19
1.5 Governance.....	20
1.5.1 Samenstelling bestuur en toezichhoudend orgaan.....	20
1.5.2 Taak en werkwijze van directie en Raad van Toezicht.....	20
1.5.3 Bezoldigings- en vergoedingenbeleid	20
1.5.4 Wijze van benoemen en zittingsduur van directie en Raad van Toezicht	21
1.5.5 Verslag toezichhoudend orgaan	21
1.5.6 Gedragscode en richtlijn	22
1.5.7 Databeveiligingsbeleid	22
1.5.8 Integriteitsbeleid	23
1.6 Verwachte gang van zaken.....	24
1.6.1 Wetenschap	24
1.6.2 Gezondheidsfondsen	25
1.6.3 Politiek.....	25
1.6.4 Publiek.....	25
1.6.5 Achterban	25
1.6.6 Rol van Proefdiervrij.....	26
2. JAARREKENING	27
2.1 Balans per 31 december 2023.....	27
2.2 Staat van baten en lasten	28
2.3 Resultaatbestemming	28
2.4 Overzicht lastenverdeling.....	29
2.5 Kasstroomoverzicht.....	30
2.6 Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat	31
2.6.1 Algemene grondslagen	31

2.6.2	Vergelijkende cijfers	31
2.6.3	Algemene grondslagen van waardering	31
2.6.4	Materiële vaste activa	31
2.6.5	Effecten	31
2.6.6	Reserves en fondsen	31
2.6.7	Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva	32
2.6.8	Algemene grondslagen van resultaatbepaling	32
2.6.9	Baten	32
2.6.10	Lasten	32
2.6.11	Personeelsbeloning	32
2.6.12	Kostentoerekening	32
2.7	Toelichting op de balans	33
2.7.1	Materiële Vaste activa	33
2.7.2	Effecten	34
2.7.3	Vorderingen en activa	34
2.7.4	Liquide middelen	34
2.7.5	Reserves en fondsen	35
2.7.6	Bestemmingsfondsen	36
2.7.7	Langlopende schulden	37
2.7.8	Overige schulden en nog te betalen	37
2.7.9	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	37
2.8	Toelichting op de baten	38
2.8.1	Baten	38
2.8.2	Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	38
2.8.3	Financiële baten en lasten	38
2.8.4	Bestemmingsfondsen	39
2.9	Toelichting lasten	40
2.9.1	Projectbijdragen	40
2.9.2	Communicatiekosten	40
2.9.3	Personeelskosten	40
2.9.4	Huisvestingskosten	41
2.9.5	Kantoorkosten	42
2.9.6	Algemene kosten	42
2.9.7	Afschrijvingen	42
2.10	Ondertekening	43
3.	OVERIGE GEGEVENS	44
3.1	Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	44

Voorwoord

Een jaar van vertrouwen

Vertrouwen. Dat was voor mij het sleutelwoord van 2023. Want vertrouwen volgt niet alleen op resultaten, je hebt ook vertrouwen nodig om resultaten te boeken. Wetenschappers moeten vertrouwen hebben in nieuwe methoden voordat zij oude methoden loslaten. Beleidsmakers moeten erop vertrouwen dat proefdiervrije methoden de veiligheid van mensen garanderen voordat zij wet- en regelgeving aanpassen. En ook vertrouwen bij consumenten als u en ik is onmisbaar: uiteindelijk jagen wij de nieuwe ontwikkelingen aan.

Als team hebben we het afgelopen jaar dan ook volop ingezet op het vergroten van vertrouwen. We deelden kennis, gingen in gesprek en brachten partijen bij elkaar. In onze campagne 'Dierproeven zijn niet meer van deze tijd' stapten wetenschappers Katja Wolthers en Abdoel El Ghalbzouri samen met ex-lab hond Lola voor de camera om te laten zien dat de belangen van wetenschappers en proefdieren elkaar niet in de weg zitten. Maar ook dat wij onvermoeid doorgaan voor een betere wereld voor mens én dier, waarin de wetenschap vooruit kan zónder dat dieren wegwijnen in een laboratorium. De positieve reacties die wij op deze campagne kregen, versterken mijn vertrouwen dat we op de goede weg zijn.

En ook maatschappelijke ontwikkelingen vroegen om vertrouwen. Oorlogen, inflatie en hoge energieprijzen maakten dat wij er niet zonder meer vanuit konden gaan dat onze inkomsten in lijn zouden zijn met voorgaande jaren. Ik ben dan ook supertrots dat ons team niet alleen een mooi resultaat wist te behalen, maar onderweg ook een hoop leerde over nieuwe manieren van fondsenwerving. Dat onze achterban ons ook in deze financieel moeilijke tijd bleef vertrouwen met hun donatie, raakt mij. Hun toewijding aan onze missie is een van de grote drijfveren achter mijn eigen vertrouwen in een proefdiervrije toekomst.

Een heel jaar van keihard werken aan een prachtige missie als die van ons laat zich amper vangen in woorden en tabellen. Toch durf ik erop te vertrouwen dat ik u met dit bestuursverslag een mooi overzicht voorleg. Heeft u vragen, dan bent u van harte welkom.

Debby Weijers
Directeur Proefdiervrij
Weijers@proefdiervrij.nl

1. BESTUURSVERSLAG

1.1 Doelstelling, missie en visie

1.1.1 Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Stichting Proefdiervrij is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Den Haag ingeschreven onder nummer 27183084. De statutaire naam is Stichting AVS Proefdiervrij, statutair gevestigd in Den Haag. De rechtsvorm is een stichting.

1.1.2 Omschrijving van de doelstelling

Het doel van Stichting Proefdiervrij is: het bevorderen van respect voor al het leven en levende individuen in het bijzonder. In het kader daarvan bestrijden wij proeven op dieren en alle activiteiten die dierproeven zijdelings in stand houden, in de meest ruime zin van het woord. Onder proeven verstaan wij alle handelingen voor experimentele, medische, wetenschappelijke en commerciële doeleinden die niet in het belang zijn van het individuele dier zelf. Wij hebben ons doel bereikt als dierproeven volledig afgeschaft zijn en vervangen door proefdiervrije methoden.

1.1.3 Missie en visie

Onze missie

Een proefdiervrije wereld die beter is voor dier en mens.

Visie

Proefdiervrij is overtuigd dat proefdieren op een dag niet meer nodig zullen zijn door de ontwikkeling en implementatie van innovatief onderzoek. Het kan anders! Proefdiervrij ziet zich als de motor achter dit type onderzoek. Alleen door nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen zonder gebruik van proefdieren te stimuleren zal Proefdiervrij haar doel, het vervangen van alle proeven op dieren, bereiken.

Impact

Proefdiervrij streeft naar maximale impact. Dit betekent dat we onze activiteiten zo vormgeven dat we *echt* invloed hebben. We zorgen ervoor dat wetenschappers, studenten, politieke partijen én het algemene publiek inzien dat er andere en betere mogelijkheden zijn om onderzoek te doen dan dierproeven. Door te communiceren over de mogelijkheden en het gesprek aan te gaan, enthousiasmeren we wetenschappers om proefdiervrije innovaties te ontwikkelen en toe te passen, brengen we de politiek in beweging en inspireren we het algemene publiek. We helpen onderzoekers niet alleen om veelbelovende proefdiervrije methoden verder te ontwikkelen, maar ook om deze stevig in de markt te zetten.

Bij alles wat we doen vinden we het belangrijk om samen te werken met een breed palet aan wetenschappers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere instanties. En waar we kunnen, betrekken we onze achterban en het geïnteresseerde publiek. Zo verbreden we door de hele samenleving heen de kennis van en het draagvlak voor de mogelijkheden van proefdiervrij onderzoek.

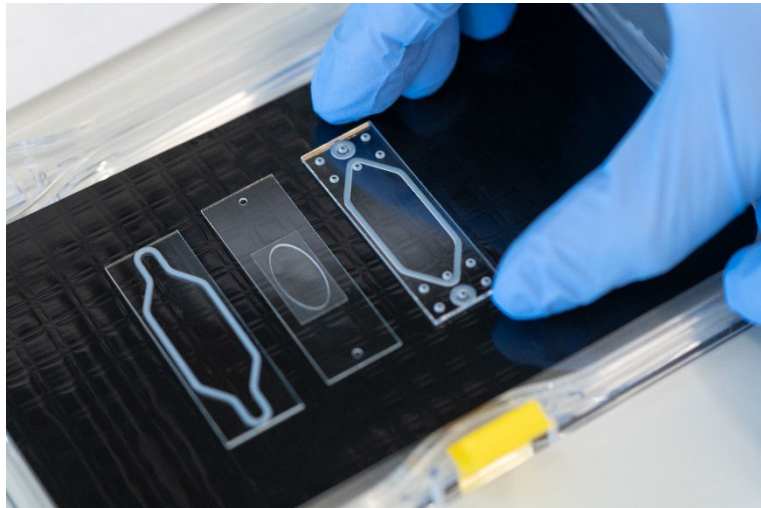
In 2022 hebben we een uitgebreide impactanalyse van ons eigen werk gedaan om zo meer zicht te krijgen op de impact van onze keuzes op de langere termijn. In 2023 zijn we vanuit deze analyse verder gegaan met de vraag hoe we in de toekomst het meeste impact kunnen maken als stichting in een snel veranderend veld. We hebben hierin onder andere gewerkt aan verschillende scenario's en hieruit hebben we een toekomstbeeld geschreven. In 2024 werken we dit uit naar een strategie in ons Impactplan 2025-2028.

1.1.4 Juridische structuur

Proefdiervrij is een zelfstandig opererende stichting met twee steunstichtingen: de Anti-Vivisectie Stichting (AVS) en de Stichting Schoonheid zonder Wreedheid (SSZW). De AVS is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 41150190 en is statutair ingeschreven in Den Haag. De SSZW is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 41149773 en is statutair gevestigd in Den Haag.

1.1.5 Statutenwijzigingen

In 2023 zijn er geen statuten gewijzigd.

1.2 Risico's en onzekerheden

Bij Proefdiervrij onderscheiden we financiële risico's, bedrijfsrisico's en reputatierisico's.

1.2.1 Financiële risico's

De inkomsten van Proefdiervrij bestaan voornamelijk uit donaties van particulieren en nalatenschappen. Dit betekent dat economische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de 'geefmarkt' veel invloed hebben op hoeveel geld er binnenkomt. De geefmarkt wordt deels bepaald door externe omstandigheden zoals oorlog en inflatie. Om ervoor te zorgen dat we onze doelstellingen ook halen als onze inkomsten tegenvallen, houden we een continuïteitsreserve aan. Hoe hoog deze continuïteitsreserve moet zijn om ook bij tegenvallers financieel gezond te blijven, hebben we bepaald op basis van het gemiddelde bedrag dat uit twee risicoanalyses naar voren kwam: een worst case scenario en een scenario in het verlengde van de resultaten van de afgelopen jaren. Met de interne adviseurs hebben we de risico analyse opgesteld. De kosten in het worst case scenario zijn lager dan die van het scenario op basis van de afgelopen jaren. Daartoe hebben we de continuïteitsreserve op het gemiddelde van deze twee bedragen vastgesteld op bedrag van 1.230.132 euro. Op deze manier zorgen we ervoor dat tegenvallende inkomsten het uitvoeren van Groeiplan 2020-2025 niet direct in de weg zitten. En dat is belangrijk: het groeiplan is namelijk onze routekaart naar een wereld waarin biomedisch en biotechnologisch onderzoek zonder proefdieren in 2030 de norm is. In 2024 gaan we aan de slag met een zogenaamd Impactplan: dit is eigenlijk het groeiplan voor de jaren 2025-2028.

Om zeker te weten dat we onze projectgelden zo goed mogelijk besteden, zijn we in 2013 een overeenkomst aangegaan met ZonMw. Binnen het programma 'Meer Kennis met Minder Dieren' (MKMD) heeft ZonMw een volledig pakket aan procedures voor toekenning en voortgangscontrole van projecten waar wij sindsdien gebruik van maken (zie ook 1.3 Doelrealisatie). De projectgelden verspreiden we over een reeks van projecten die ZonMw in dat jaar honoreert. Als een project uiteindelijk toch niet doorgaat, is de impact die dat heeft op de resultaten van Proefdiervrij hierdoor gering. Bovendien geeft de samenwerking met ZonMw ons de mogelijkheid om uit meerdere projecten (die zij honoreren) te kiezen: we hoeven immers niet het hele project te financieren, maar kunnen ook kiezen voor het mede-financieren van een kleiner deel. In 2022 hebben we een raamovereenkomst opgesteld voor het programma Meer Kennis met Minder Dieren. Die overeenkomst loopt door tot en met 1 april 2024 (zolang als het programma loopt). In 2023 hebben we 350.000 euro toegezegd voor de module "Create2Solve fase 2", binnen het programma MKMD.

Naast het financieren van wetenschappelijke projecten binnen het programma Meer Kennis met Minder Dieren van ZonMw, hebben we er vanaf 2018 ook voor gekozen om aan te haken bij bestaande trajecten en wetenschappelijke commissies die de kwaliteit en relevantie van projectaanvragen beoordelen. Op die manier houden andere partijen die daarin gespecialiseerd zijn bezig met het controleren van wetenschappelijke vereisten, waardoor wij alleen nog hoeven te beoordelen of een onderzoek aansluit bij onze missie. In 2023 zijn binnen die bestaande trajecten en wetenschappelijke commissies vier projecten gehonoreerd waaraan Proefdiervrij een cofinanciering heeft toegezegd.

Het bijdragen aan projecten via cofinanciering brengt het risico met zich mee dat het aantal projecten waar wij aan bijdragen afhankelijk is van honorering door de subsidieverstrekker. In theorie kan dit dus variëren van nul euro tot het maximaal toegezegde bedrag bij alle projecten. Wij willen niet het risico lopen dat een laag aantal honoreringen ervoor zorgt dat wij niet voldoende aan onze doelstellingen besteden. Dit ondervangen we door maar een deel van de doelbesteding in te zetten via cofinanciering en door daarnaast ook eigen projecten op te zetten en samen te werken met ZonMw. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren gezien dat een relatief hoog percentage van de door ons ondersteunde projecten in de praktijk ook daadwerkelijk gefinancierd wordt. Om het risico dat we te afhankelijk worden van subsidieverstrekkers nog verder te beperken, houden wij altijd mogelijkheden voor nieuwe projecten in de gaten.

In 2023 zijn er vier projecten waarvoor wij een financiële toezegging hebben gedaan, die nog niet zijn toegekend door de subsidieverstrekker. Dit verwachten we dus in 2024.

Het tegenovergestelde risico is meer toezeggen dan we kunnen uitgeven. Dit ondervangen we eenvoudig door altijd uit te gaan van honderd procent honorering en dus nooit meer toe te zeggen dan we ons kunnen veroorloven.

De derde manier waarop we onze projectgelden besteden, is aan de eigen projecten die we de afgelopen jaren opgezet hebben. Zo hebben we binnen onze eigen projecten een vijftal pilot studies gefinancierd; kleine onderzoeksprojecten die erop gericht zijn om de potentie van dat project in kaart te brengen. Daarnaast hebben we in 2023 twee mooie projecten zelf gefinancierd. Ook organiseerden wij in 2023 de derde Proefdiervrij Venture Challenge: een programma van 12 weken waarin wij, maar vooral ook de experts van GameChanger Challenge B.V. de teams ondersteunen om hun wetenschappelijke bevindingen door te vertalen naar een businessplan. Want alleen proefdiervrije modellen die ook daadwerkelijk verspreid en gebruikt worden, maken proefdieren écht overbodig. De challenge werd financieel ondersteund door Stichting Universitas en de prijsuitreiking voor het winnende team vond plaats tijdens het Proefdiervrij Event.

Bij elkaar opgeteld hebben we binnen al onze samenwerkingen, cofinancieringen en eigen projecten in 2023 in totaal 1.212.264 euro bijgedragen aan projecten. Met het oog op de positieve resultaten van de afgelopen jaren, hebben we in 2022 ook een plan opgesteld voor de besteding van de 'bestemmingsreserveprojecten'. Hierbinnen valt een aantal grote projecten. Een van deze projecten, genaamd Vital Tissue, is in 2023 van start gegaan. Een andere bestemming was een toezegging voor een grote aanvraag binnen het Nationaal Groeifonds: in 2023 is voor dit project een reservering gemaakt. Halverwege 2024 wordt de definitieve toezegging verwacht. Een derde project heeft door externe factoren vertraging opgelopen, maar we hopen dit begin 2024 weer op te pakken. Een ander deel van de bestemmingsreserve besteden we aan een uitgebreide impactanalyse van ons eigen werk om zo meer zicht te krijgen op de impact van onze keuzes op de langere termijn. Hier zijn we in 2022 al mee begonnen en dit hebben we in 2023 voortgezet. In 2024 werken we dit uit naar een strategie in ons Impactplan 2025-2028.

In de financiële en contractuele procedures werken we met een strikte functiescheiding. Het aanscherpen van de administratieve organisatie staat jaarlijks op de agenda. In deze administratieve organisatie hanteren wij het 'vierogenprincipe' bijvoorbeeld consequent. Dit houdt in dat financiële handelingen en overeenkomsten altijd door minstens twee personen gecontroleerd en gefiatteerd worden. Alleen de directie is bevoegd om transacties en overeenkomsten te ondertekenen. De directie fiatteert, de staf controleert. Per 2024 zal er tevens een praktische functiescheiding doorgevoerd worden. Er wordt dan tevens een backup binnen de Raad van Toezicht ingesteld.

Er zijn geen nieuwe specifieke financiële risico's ontstaan voor Proefdiervrij in 2023 en latente specifieke financiële risico's uit voorgaande jaren hebben zich in 2023 niet voorgedaan.

1.2.2 Bedrijfsrisico's

De omvang van het personeelsbestand van Proefdiervrij is in 2023 gelijk gebleven aan dat van 2022. Er zijn 2 medewerkers vertrokken en 2 zijn daarvoor teruggekomen. Aan het einde van het jaar hebben we daarnaast een investering gedaan om een database marketeer in huis op te leiden (met behulp van een traineeship). Om te voorkomen dat ziekte of vertrek van een medewerker het uitvoeren van het Groeiplan vertraagt, heeft Proefdiervrij een netwerk van externe deskundigen opgebouwd die waar nodig ingezet kunnen worden.

In 2023 hebben 2 medewerkers helaas langdurig in de ziektewet gezeten. Dat was in 2022 gestart en liep in 2023 door. Opnieuw benadrukt dit voor ons het belang van goede contacten met externe experts en interne afstemming van en duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden. We hebben werkinstructies en handleidingen geschreven en ge-update om de overdracht van werkzaamheden aan interne en externe medewerkers makkelijker te maken. Voor zowel planning als overleg zijn we gebruik gaan maken van een project- en timemanagementtool waar interne én externe partners meewerken. Daarnaast hebben we alle contactpersonen per medewerker centraal opgeslagen, zodat collega's waar nodig ook eenvoudig toegang hebben tot deze netwerken. Het afstemmen van werkzaamheden en prioriteiten staat tegenwoordig standaard op de agenda van het wekelijkse teamoverleg. Ter voorkoming van uitval, is er nauw contact met alle medewerkers op zowel persoonlijk als werkinhoudelijk vlak. Tijdens POP gesprekken wordt altijd expliciet de werkdruk en werklast besproken. Als er signalen zijn dat één van de twee te hoog is, pakken we dat aan; dat kan soms onderling, maar ook met behulp van een coach bijvoorbeeld.

Zoals al eerder in dit hoofdstuk aangegeven, hebben we geïnvesteerd in een trainee database marketing. Door de krapte op de arbeidsmarkt zagen we ons genoodzaakt om deze investering te doen, omdat database marketeers niet te vinden zijn of onbetaalbaar zijn. We hopen op deze manier, door tijd en geld te investeren een database marketeer in huis te halen om altijd inzicht in onze rijke data te kunnen hebben en behouden. Dit wordt ook steeds belangrijker doordat we onze fondsenwerving steeds beter verdelen over verschillende kanalen en daarnaast personaliseren waar mogelijk. In 2023 hebben we veel minder geld gestoken in straatwerving, terwijl we ons voor het eerst gericht hebben op een DRTV spot en de online werving systematisch hebben aangepakt.

Als risico's optreden, zijn de leden en adviseurs van de Raad van Toezicht bereid om gevraagd en ongevraagd advies te geven en waar nodig mee te werken aan de uitvoering van de activiteiten. Dit betekent dat we wat er ook gebeurt altijd nog de denkkraft van doorgewinterde professionals achter de hand hebben.

1.2.3 Reputatierisico's

Proefdieren vormen een maatschappelijk zeer gevoelig thema, waarover de emoties hoog kunnen oplopen. Dit maakt dat wij voortdurend moeten balanceren tussen alles wat het gebruik van proefdieren bij mensen oproept en het centraal blijven stellen van proefdiervrije wetenschap. Om dit goed te kunnen doen, stellen we binnen het risicomanagement transparante communicatie met alle relevante partijen (algemeen publiek, achterban, wetenschap, politici, gezondheidsfondsen etc.) centraal.

Daarnaast liggen goede doelen in het algemeen ook regelmatig onder vuur. Terugkerende onderwerpen in het publieke debat zijn bijvoorbeeld het directeurssalaris en hoe goede doelen donateurs werven. Voor het directeurssalaris verwijzen wij altijd naar het jaarverslag, waar mensen kunnen zien dat dit ruim binnen de gestelde wenselijke kaders ligt en dat wij ook in de salarissen voor de rest van ons team zoeken naar een balans tussen het belonen van expertise en ervaring aan de ene kant en het zijn van een goed doel aan de andere kant.

Als het gaat om het werven van donateurs, lopen wij als organisatie het grootste risico op reputatieschade doordat wij voor straatwerving samenwerken met een werfbureau. Om dit risico te beperken, hebben we op regelmatige basis contact, passen we onze scripts waar nodig aan, geven we presentaties en maken we het contact zo persoonlijk mogelijk. Op deze manier zorgen we ervoor dat de medewerkers van het werfbureau goed op de hoogte zijn van de missie, visie en werkwijze van onze organisatie en dat ze het verhaal helder en compleet kunnen overbrengen. Toch kunnen we nooit helemaal voorkomen dat medewerkers van een extern bureau het genuanceerde en complexe verhaal van Proefdiervrij niet (helemaal) goed onder de knie hebben en het daardoor niet goed overbrengen. In 2023 hebben we opnieuw ervaren hoe lastig het is om een hoge kwaliteit te behalen met onze straatwerving. Door nauw contact en concrete afspraken hebben we verbeteringen proberen aan te brengen, wat deels gelukt is. Voordat we in 2024 starten, hebben we goed geëvalueerd en duidelijke afspraken gemaakt om voor de beste kwaliteit te gaan in 2024.

Soortgelijke risico's treden altijd op als wij externe bureaus inzetten voor een deel van onze communicatie en fondsenwerving, of dit nou online, op straat of telefonisch is. In alle gevallen beperken wij de risico's op soortgelijke manier als hierboven omschreven met het werfbureau. Wij zetten bureaus in voor hun expertise, maar houden de regie altijd in eigen hand.

Social media hebben een enorme potentie als het gaat om positieve impact, maar maken organisaties als Proefdiervrij ook kwetsbaar voor reputatieschade. We stemmen al onze eigen uitingen intern af en kijken daarbij kritisch naar doel en doelgroep. Ons uitgangspunt in communicatie is transparantie en openheid. Om reputatieschade te voorkomen, houden we alle reacties op social media in de gaten. Waar nodig, reageren we met zorg. Dit wordt sinds 2023 gedaan door onze 'community managers'. Zij worden op hun beurt weer ondersteund door het gehele communicatieteam.

Een ander reputatierisico zien we bij wetenschappelijke instellingen waar wij mee samenwerken. Als onderzoekers die wij financieel ondersteunen zich niet kunnen vinden in onze communicatie naar publiek en achterban, kunnen zij het vertrouwen in ons verliezen en zullen ze zich niet langer als ambassadeur voor Proefdiervrije Innovaties willen inzetten. In 2023 hebben we een situatie gehad waarbij een wetenschapper zich op het laatste moment heeft terug getrokken uit een publiekscampagne. De verwachtingen bleken toch niet overeen te komen. Dit was een belangrijke les, maar gelukkig zijn we geen ambassadeur kwijtgeraakt; door tijdig in te grijpen, het gesprek aan te gaan en waar mogelijk het vertrouwen te herstellen, werken we nog steeds prettig samen.

Maar ook wanneer wij een samenwerking hebben met een wetenschappelijke instelling om bijvoorbeeld foto's van proefdieren te maken, is het opbouwen en behouden van vertrouwen essentieel voor een duurzame en vruchtbare samenwerking. Om dit te bereiken communiceren we onze doelen en strategie altijd duidelijk en gaan we vroegtijdig in gesprek om verwachtingen te managen, duidelijke afspraken te maken en hierdoor het risico op reputatieschade te beperken.

1.3 Doelrealisatie

1.3.1. Groeiplan

Het lange termijn doel van Proefdiervrij is het vervangen van alle proeven op dieren. Om tot dit doel te komen, zijn een aantal tussenstappen nodig. In het groeiplan 2020-2025 hebben wij dan ook 5 belangrijke stakeholders benoemd, namelijk: wetenschap, politiek, gezondheidsfondsen, publiek en achterban. Per stakeholder hebben we doelen gesteld die bijdragen aan het doel voor 2030: “biomedische en biotechnologische wetenschap zonder proefdieren is de norm”. We hebben gekozen voor biomedische en biotechnologische wetenschap omdat juist in dit onderzoeksgebied veel dierproeven worden ingezet. Daarnaast is het ook het gebied dat de oplossingen kan ontwikkelen. Door te richten op deze gebieden, geloven we de grootste impact te kunnen hebben. Deze norm draagt bij aan een transitie richting proefdiervrij onderzoek, waarbij dierproeven vervangen worden door proefdiervrije methoden. In 2023 zijn we gestart met een vervolg op het groeiplan 2020-2025. In 2022 hebben we een impactanalyse uitgevoerd, waarna we in 2023 een traject zijn gestart om een impactplan voor 2025-2028 te kunnen neerzetten. We verwachten half 2024 het impactplan klaar te hebben, zodat het jaarplan 2025 op basis van het impactplan geschreven kan worden.

Proefdiervrij ziet samenwerking als de sleutel tot succes. Samen creëren we een beweging van mensen die hetzelfde doel nastreven: een wetenschap die goed is voor mens én dier. Proefdiervrij faciliteert oplossingen zonder dieren en zet haar netwerk in om impact te creëren. Dit kan niet zonder de financiële steun van de achterban; die relatie is van levensbelang.

De onderlinge verwevenheid van de verschillende groepen waar we mee samenwerken is altijd punt van aandacht; zowel tijdens de wekelijkse meetings, als tijdens evaluatie en planmomenten. Om ervoor te zorgen dat de activiteiten richting elke groep goed geïntegreerd zijn, is onderlinge afstemming binnen ons team belangrijk. De adviseurs (communicatie, fondsenwerving en wetenschap) komen hiertoe regelmatig samen en stemmen continue strategie af. De medewerkers stemmen hun activiteiten weer af op de strategie en houden hierover nauw contact met elkaar.

Elk kwartaal hebben we met het hele team een meeting waarin we het afgelopen kwartaal evalueren, onze lessen trekken en de activiteiten voor het komende kwartaal bepalen. We doen dit altijd in het kader van het jaarplan, dat op haar beurt is gebaseerd op het groeiplan 2020-2025. Alle activiteiten dragen ten allen tijde bij aan het lange termijn doel.

1.3.2. Activiteiten en financiële positie

Verder dan je denkt (maar we zijn er nog niet)

Als we kijken naar al die proefdier vrije methoden die volop in ontwikkeling zijn of zelfs helemaal gebruiksklaar, is het duidelijk dat we een lange weg afgelegd hebben in die 125 jaar dat we ons al hard maken voor een proefdier vrije wereld. Organoids, organen-op-chips, computermodellen: de afgelopen jaren trokken wetenschappers alles uit de kast om onderzoeksmethoden te ontwikkelen die niet alleen proefdieren sparen, maar ook betere resultaten opleveren voor mensen. Als stichting trokken wij alles uit de kast om deze professionals financieel te steunen, samen te brengen en om politiek en maatschappelijk draagvlak te creëren voor onze gedeelde missie.

Aantal dierproeven stijgt

Er is dus absoluut reden voor enthousiasme, maar er is net zo goed nog een hoop werk te verzetten. Want terwijl het aantal proefdier vrije mogelijkheden toenam, steeg het aantal dierproeven de afgelopen jaren ook. Uit het meest recente rapport van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) blijkt dat het aantal dierproeven in 2022 steeg met 14.410 naar niet minder dan 492.380 dierproeven. Met name in het gebruik van vogels en vissen was een sterke toename te zien.

Beter voor mens en dier

En dat terwijl we heel goed weten dat wat veilig is voor dieren, helemaal niet per se veilig is voor mensen. Zo wordt ongeveer negentig procent van de ontwikkelde medicijnen die na dierproeven geschikt bevonden worden in een later stadium alsnog afgekeurd voor menselijk gebruik. De urgentie om anders te gaan werken is dus hoog. Niet alleen met oog op dierenwelzijn, maar ook als we willen inzetten op onderzoeksresultaten die representatief zijn voor mensen. We geven dan ook graag een breed overzicht van alle dingen die wij het afgelopen jaar deden om een proefdier vrije wereld voor dier én mens weer een stap dichterbij te brengen.

Proefdier vrij onderzoek

Eén van de belangrijkste dingen die wij doen, is het financieren van proefdier vrij onderzoek. In 2023 gaven we daar alles bij elkaar €1,1 miljoen aan uit. Daarvan ging €350.000 naar het programma *Meer Kennis met Minder dieren* van ZonMw, een financieringsorganisatie die werkt in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Ongeveer €200.000 ging naar eigen projecten, zoals de Proefdier vrij Venture Challenge en €650.000 ging naar 14 onderzoeksprojecten waaronder VitalTissue, een project waarbij wij vanaf het begin betrokken waren.

Afvalmateriaal redt levens

VitalTissue zorgt ervoor dat vitaal restweefsel dat overblijft na operaties beschikbaar wordt gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek. Het projectteam verbindt ziekenhuizen en onderzoeksinstituten met elkaar, zodat restweefsel zijn weg vindt van operatietafel naar laboratorium. Eenmaal in het laboratorium gebruiken onderzoekers het weefsel om onderzoek te doen – en dat scheelt proefdieren. Testresultaten met restweefsel komen bovendien beter overeen met hoe een menselijk lichaam reageert dan testresultaten uit proefdieronderzoek. Dit maakt van restweefsel een waardevol onderzoeksmiddel, dat nu schrijnend genoeg meestal in de prullenbak verdwijnt. Voor de tweede fase in het opzetten van dit logistieke netwerk ontving VitalTissue €1,5 miljoen, waarvan wij €200.000 financierden.

Hartcellen vervangen proefdieren

Een ander hoogtepunt op het gebied van proefdier vrij onderzoek was de voortzetting van onze samenwerking met Twan de Vries, die eerder al volledig functionele menselijke hartspiercellijnen ontwikkelde als alternatief voor het gebruik van proefdieren in hart- en vaatonderzoek. In deze volgende fase investeerden wij €100.000 om de techniek klaar te maken voor toepassing op grotere schaal. Zo werken we samen met Twan toe naar een

situatie waarin we niet alleen vieren dat het vervangen van talloze proefdieren met deze techniek in theorie mogelijk is, maar dat het in de praktijk ook écht gebeurt.

Pilotprojecten

We financierden niet alleen grote projecten, maar ook een aantal pilotprojecten. Dit jaar ging het om vijf pilots waarin wij bedragen van rond de €5.000 investeerden. Toch is de waarde van dit type kleinschalig onderzoek niet te onderschatten: die bedragen gaan namelijk naar concrete onderzoeken die uiteindelijk tot iets groters kunnen leiden. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan een validatiestap die nodig is om een techniek klaar te maken voor de markt, of aan het maken van een vergelijking tussen een nieuw ontwikkeld proefdiervrij model en de data die beschikbaar is uit dierproeven. Want pas als je kunt aantonen dat een proefdiervrije methode beter werkt dan dierproeven zullen andere wetenschappers het alternatief daadwerkelijk gaan gebruiken. Klein onderzoek, kleine bedragen. Maar net zo goed onmisbaar.

Meer geld voor proefdiervrij onderzoek

Een financieel succes voor proefdiervrij onderzoek was het bedrag van maar liefst €125 miljoen dat het Nationaal Groeifonds reserveerde voor een Nieuw Centrum voor Proefdiervrije Biomedische Translatie, een initiatief van de Universiteit Utrecht, het UMC Utrecht, de Hogeschool Utrecht en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Dit fantastische bedrag was het resultaat van jarenlang keihard werken, waarin we onder andere als onderdeel van een werkgroep mee schreven aan het voorstel waarvoor afgelopen jaar dus inderdaad geld gereserveerd werd. Er moesten nog een paar aanpassingen gedaan worden in het voorstel, de aangepaste versie is inmiddels ingediend en gaat er hopelijk voor zorgen dat de reservering omgezet wordt in een toezegging. Dit geld kan een enorme impuls geven aan proefdiervrije innovatie in Nederland.

Ex-proefhond in de spotlight

Als we over proefdieren praten, hebben we het vaak over statistieken, maar achter die anonieme kille cijfers gaan individuele dieren schuil die maar zelden een naam of een gezicht krijgen. Daar bracht de vriendelijke jonge beagle Lola afgelopen jaar verandering in. Na haar 'loopbaan' in een laboratorium vond zij niet alleen een liefdevol thuis bij Mascha, maar schitterde zij ook in onze campagne: Dierproeven, niet meer van deze tijd.

Onderzoekers aan de kant van Lola

In die campagne werd Lola vergezeld door twee wel heel bijzondere co-sterren, namelijk dr. Katja Wolthers en dr. Abdoel El Ghalbzouri, twee bevlogen proefdiervrije onderzoekers met wie wij al jaren met veel plezier samenwerken. Samen bewogen ze maar liefst 15.058 mensen om een petitie te tekenen waarmee we de politiek opriepen om nu écht te investeren in proefdiervrije innovatie. Door in de campagne dier en wetenschapper samen op een podium te zetten, konden we aan het brede publiek laten zien wat voor ons realiteit is: dat wetenschappers onze droom van een proefdiervrije wetenschap delen en zich daar onvermoeibaar voor inzetten.

Hand in hand met wetenschappers

Niet alleen voor proefdiervrij onderzoek en in de publiekscampagne met Lola stonden we hand in hand met wetenschappers. De samenwerkingen die wij hebben met wetenschappers zijn veelzijdig. Altijd zoeken we naar verschillende manieren waarop we elkaar kunnen versterken in het najagen van dezelfde missie.

Humane Meetmodellen

Hoe diep die aanpak van 'samen sterk' die we nu al jaren kiezen resoneert, bleek voor ons uit het feit dat we de jaarlijkse bijeenkomst van het onderzoeksprogramma Humane Meetmodellen mochten openen. De bedrijven, gezondheidsorganisaties en onderzoekers van Humane Meetmodellen willen door middel van publiek-private samenwerkingen bijdragen aan effectiever gezondheidsonderzoek en er op die manier voor zorgen dat mensen minder afhankelijk worden van proefdieronderzoek. Dat wij als dierenwelzijnsorganisatie het eerste woord kregen in een zaal vol met mensen die diep in de materie zitten, geeft aan hoe zeer het werken aan een

proefdiervrije wereld een kwestie van *samen* is en hoe vanzelfsprekend wij daar als stichting inmiddels bij horen. Onze directeur Debby Weijers opende de dag dan ook met een verbindende boodschap: benadruk niet de verschillen, maar zoek de overeenkomsten.

Met Katja bij Vroege Vogels

Bij het radioprogramma Vroege Vogels zat Debby samen met Katja Wolthers, een van onze trouwe samenwerkingspartners die in haar witte laboratoriumjas ook al schitterde naast Lola in de campagne: Dierproeven zijn niet meer van deze tijd. Samen aanschuiven om aandacht te vragen voor het leed van proefdieren en voor innovatieve methoden die een einde maken aan dat onnodige lijden, is misschien wel dé manier om te laten zien dat we in deze missie hand in hand staan met wetenschappers.

Samenwerking Nederlandse Brandwonden Stichting vijf jaar

Vijf jaar geleden was de Nederlandse Brandwonden Stichting de eerste gezondheidsorganisatie waarmee wij een samenwerking aangingen. Een logische keuze, omdat zij het eerste fonds waren dat zich bewust ging richten op proefdiervrij onderzoek. En dat terwijl er wereldwijd nog steeds veel muizen, ratten, varkens en paarden ingezet worden voor brandwondenonderzoek.

Vijf kaarsjes, maar het voelt als méér

Vijf kaarsjes bliezen we dit jaar samen uit, maar als we kijken naar wat we bereikt hebben, voelt het alsof we al veel langer samen onderweg zijn. Zo steunden we het onderzoek van dr. ir Fred Vermolen, die een wiskundig model ontwikkelde om de genezing van brandwonden nauwkeurig te voorspellen en dat van Patrick Mulder, die de verschillende ontstekingscellen in brandwonden in kaart bracht. In het vervolgonderzoek werkten Patrick en zijn collega's afgelopen jaar aan een beter begrip van de ontstekingsreactie. Als ze die fase afgerond hebben, kunnen ze geneesmiddelen gaan testen. Het doel is om de ontstekingsreactie uiteindelijk volledig onder controle te krijgen.

De stem van proefdieren

Dat je anderen nodig hebt om een proefdiervrije samenleving mogelijk te maken, is helder. Daarom is het ook zo belangrijk dat mensen zich niet alleen bewust zijn van het lot van proefdieren, maar ook van alle mogelijkheden die er al zijn om hen een leven in een laboratorium te besparen zónder dat de wetenschap stagneert. Omdat proefdieren zelf geen aandacht kunnen vragen voor hun situatie, is het belangrijk dat wij hen een stem geven.

Op de fiets naar de Tweede Kamer

Op 20 april fietste directeur Debby Weijers van ons kantoor naar de Tweede Kamer om daar Kamerleden voor te lichten over proefdiervrije innovatie. Proefdiervrije innovatie is met alle wetgeving en wetenschappelijke kennis die erbij komt kijken stiekem namelijk best een ingewikkeld politiek dossier. Om de woordvoerders van verschillende partijen met voldoende inhoudelijke bagage het commissiedebat over de proefdiervrije transitie in te sturen, had de Tweede Kamer dertien mensen met verschillende achtergronden uitgenodigd om hun kennis te delen. Of het aan de overtuigingskracht van Debby lag is natuurlijk moeilijk te zeggen, maar tijdens het commissiedebat dat volgde op haar vurige pleidooi waren links en rechts het er in ieder geval over eens dat de proefdiervrije transitie versneld moet worden.

Lak aan de cosmeticawet

In 2022 riepen dierenrechtenorganisaties en verschillende cosmeticamerken uit heel Europa EU-burgers op om hun handtekening te plaatsen onder een petitie waarmee we de Europese Commissie oproepen om de

cosmeticawet uit 2013 te handhaven. In Nederland steunden ruim 43.000 mensen de oproep om die honderdduizenden dieren die de wet jaarlijks zou moeten beschermen inderdaad uit het cosmeticalab te houden. Vooral nog helaas tevergeefs. Want hoewel de EU in reactie op de petitie aangaf de uitfasering van dierproeven te steunen, besloten zij de maas in de wet niet aan te pakken. Een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie hielp op 22 november de eerder zo baanbrekende EU-ban op dierproeven voor cosmetica verder om zeep.

Het is om moedeloos van te worden. Maar omdat wij dáár niet aan doen, kozen we voor een campagne: *Ze hebben er lak aan*. In die campagne krijgt konijntje Dottie - die helemaal geen make-up nodig heeft - tóch cosmetica over zich heen. Met het aan de campagne gekoppelde mini-magazine helpen we mensen die dat belangrijk vinden om bij gebrek aan functionele wetgeving zélf te kiezen voor proefdiervrije cosmetica. Zo blijven wij een stem geven aan al die Dotties, die helaas nog veel te vaak in een laboratorium belanden voor producten als tandpasta, make-up en shampoo.

In de media

Omdat we dit jaar besloten om als organisatie stevig in te zetten op het vergroten van vertrouwen in proefdiervrije innovatie, besloten we om vanuit communicatie zwaarder in te zetten op PR. PR is een zachte manier om je boodschap te laden die veel vertrouwen wekt bij het publiek, omdat de boodschap binnenkomt via een medium dat zij al als betrouwbaar beschouwen. De aandacht die je op deze manier genereert is niet betaald maar verdiend en wint daardoor aan waarde.

Bereik

Voor het jaar 2023 wordt het totale geschatte aantal unieke bezoekers geschat op 91 miljoen. Inclusief sociale media zijn we in 818 publicaties genoemd, zonder sociale media komen we uit op 41 publicaties.

PR-hoogtepunten

Er is natuurlijk een verschil tussen een vluchtige vermelding en uitgebreide media-aandacht waarin we echt ruimte krijgen om onze boodschap inhoudelijk te laden. In die laatste vorm gaat veel tijd zitten, omdat je dan in feite één op één acquisitie doet voor het onderwerp dat je wilt aandragen. Afgelopen jaar leverde die inspanning een aantal supermooie publicaties op, waaronder een stuk in &C over vagina's-op-chip in het kader van *Vagina Appreciation Day*. Zij hebben dit stuk ook gedeeld op hun eigen kanalen (met 218.000 volgers op Instagram en 109.000 op Facebook) waardoor we enorm veel mensen bereikt hebben met dit onderwerp.

Andere hoogtepunten waren dat onze directeur aan mocht schuiven bij een live-uitzending van Koffietijd en dat NPO Radio 1 naar aanleiding van onze oproep aan politieke partijen Jeffrey Bajramovic (directeur van het 3rs centrum) uitnodigde voor een interview. Dat was een paar dagen nadat wij zelf bij Vroege Vogels zaten. Dit laat goed zien dat hoe beter je een onderwerp laadt, hoe interessanter het wordt voor media om er aandacht aan te besteden.

Studenten van nu, wetenschappers van later

Al meer dan tien jaar geven we colleges aan studenten die aan de universiteit of de hogeschool de cursus 'Proefdierkunde' volgen. Dat wij aan vrijwel alle onderwijsinstellingen die deze cursus aanbieden een gastcollege mogen geven, geeft ons een direct lijntje naar de wetenschappers van morgen. Dit jaar pasten we de insteek van die colleges aan van 'voorlichten' naar 'inspireren om te werken met vernieuwende proefdiervrije modellen'. Een insteek die aan lijkt te slaan bij de nieuwe generatie. En dat is fantastisch! Want we zien nu al dat studenten ons dan in een later stadium weten te vinden voor advies of zelfs voor financiering.

Mastercursus proefdiervrije innovaties

Nieuw met stip was dit jaar de allereerste mastercursus 'Hoe proefdiervrije innovaties te gebruiken in biomedisch onderzoek' aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In deze cursus geeft Birgit Goversen, postdoctoraal onderzoeker bij het Amsterdam UMC, masterstudenten een uitgebreid overzicht van het onderzoeksproces

zónder het gebruik van dieren. Wij zijn superblij dat we met een investering van €10.000 konden bijdragen aan het ontwikkelen van deze cursus. Adviseur Wetenschap en Innovatie Saskia Aan verzorgde bovendien een college over onze kijk op proefdiervrije innovatie.

Proefdiervrij Venture Challenge

Het gebeurt nog veel te weinig dat onderzoekers een bedrijf starten. Een gemiste kans: want proefdiervrije modellen die in de markt gezet worden zijn voor veel meer onderzoekers beschikbaar en kunnen daardoor veel meer proefdieren vervangen. Daarom organiseren wij sinds 2021 de Proefdiervrij Venture Challenge: twee driedaagse bootcamps, coaching sessies en een finale waarin de teams hun start-up-in-de-dop presenteren aan een jury bestaande uit experts uit de wetenschap en het bedrijfsleven en natuurlijk aan een panel van investeerders. In 2023 wisten we niet alleen internationale bekendheid te verwerven voor dit evenement, maar vierden we ook dat InSteps - een deelnemer van vorig jaar - officieel hun eigen B.V. lanceerden. Wij zijn benieuwd of we de deelnemers van dit jaar - ARTIC, Chippoids, Fybrix en VEO - volgend jaar kunnen feliciteren met een succesvolle overstap naar het bedrijfsleven.

Zo haalden wij geld op

Wij draaien als stichting volledig op de donaties en giften van particulieren. Het is dus van essentieel belang om ieder jaar kritisch te kijken naar de manieren waarop wij fondsen werven: wat werkt nog wel en wat niet. Dit jaar besloten we dan ook om straatwerving af te bouwen en om te investeren in kanalen die zich al bewezen hebben, zodat we daar het maximale uit konden halen. Daarnaast besloten we om te experimenteren met nieuwe online kanalen. En met succes: het afgelopen jaar haalden we online namelijk veel meer geld op dan we gewend waren. En ook de upgradecampagne die we in maart tot en met juni deden was met €63.619 een opvallend groot succes.

Minder succesvol was de leadscampagne *Ze hebben er lak aan* die voor naamsbekendheid juist wel heel goed werkte. Voor fondsenwerving bleek urgentie te ontbreken. We denken dat dit komt doordat het probleem en de oplossing te ver uit elkaar lagen, waardoor geïnteresseerden geen noodzaak zagen om te doneren.

Werven voor nalatenschappen

Ieder jaar komt een groot deel van onze inkomsten uit nalatenschappen. Dit jaar werd € 606.411 aan ons toegekend. Nieuw was dat we begonnen zijn met het werven van nalatenschappen via sociale media en e-mailmarketing. Omdat nalatenschappen een gevoelig onderwerp is, was dat best spannend, maar de campagne waarin we Marjo en Alfredo portretteerden en opvoerden als ambassadeurs is positief ontvangen. We hoopten dat 20 mensen een brochure aan zouden vragen, dit waren er uiteindelijk zelfs 26.

Donateurs in actie

Natuurlijk zijn wij dankbaar voor iedere donatie die binnenkomt, maar het voelt altijd net een beetje extra bijzonder als donateurs in actie komen voor onze missie. Zo liep Sonja Tepper dit jaar voor de vijfde keer de Nijmeegse Vierdaagse en stapte Marvin van der Putten vijf dagen lang op zijn fiets om zo veel mogelijk geld op te halen voor proefdiervrij onderzoek.

Donaties en schenkingen

Ons doel was dit jaar om €1.800.000 op te halen aan particuliere toezeggingen en €300.000 aan particuliere giften. Deze doelstelling hebben we gehaald, met een totaalbedrag van €2.363.343 uit particuliere donaties, exclusief nalatenschappen. Daarnaast hebben we aan giften van stichtingen nog eens €159.015 ontvangen.

Daarnaast hadden we in 2023 280 schenkers met een jaarwaarde van €64.428. Van die schenkers hebben 142 schenkers een overeenkomst voor onbepaalde tijd.

1.4 Financieel beleid en resultaten

1.4.1 Financiële positie		
	2023	2022
		€
Vastgelegd op korte termijn		
Liquide middelen	1.153.640	1.626.756
Effecten	1.795.263	1.700.235
Vorderingen en overlopende activa	223.165	781.704
Liquiditeitssaldo	3.172.068	4.108.695
Af: kortlopende en langlopende schulden en overlopende passiva	528.932	1.036.557
	2.643.136	3.072.138
Vastgelegd op lange termijn		
Vaste activa	651.070	455.195
Gefinancierd met beschikbare middelen	3.294.206	3.527.333

Tabel 1 Financiële positie Proefdiervrij 2023 en 2022

1.4.2 Resultaat

Samengevat zien de resultaten over 2022 en 2023 er als volgt uit:

	Realisatie '23		Realisatie'22	
	€	%	€	%
BATEN				
Baten van particulieren	2.969.754	95,00	2.961.178	94,45
Baten van bedrijven	0	0	8.210	0,26
Baten van verbonden (int.) organisaties	159.015	5,00	165.902	5,29
Baten van subsidies van overheden	0	0	0	0
Totaal geworven baten	3.128.769		3.135.290	
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	-494	0	-485	0
Totaal baten	3.128.275	100	3.134.805	100
LASTEN				
Besteed aan doelstellingen				
~ Fonds Proefdiervrij onderzoek	1.112.373	32,12	733.478	26,70
~ Overige modules	400.331	11,56	323.712	11,78
~ Publiekscommunicatie	817.159	23,59	740.873	26,97
~ Communicatie donateurs	430.223	12,42	358.335	13,05
Totaal besteed aan doelstellingen	2.760.086		2.156.398	
Wervingskosten	584.505	16,87	496.294	18,07
Kosten beheer en administratie	119.102	3,44	94.210	3,43
Totaal Lasten	3.463.693	100	2.746.901	100
Saldo voor financiële baten en lasten	-335.418		387.902	
Financiële baten en lasten	102.288		-271.201	
Saldo van baten en lasten	-233.130		116.702	

Tabel 2 Resultaatrekening, baten en lasten 2023 en 2022

1.4.3 Kengetallen

	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
<i>Bestedingspercentage baten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale baten.	88,23%	119,67%	71,50%
<i>Doelbestedingspercentage lasten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale lasten.	79,69%	78,61%	78,50%
<i>Percentage wervingskosten</i>			
Wervingskosten uitgedrukt in een percentage van som van geworven baten.	18,68%	27,18%	16,45%
<i>Norm kostenbeheer en administratie</i>			
Kosten beheer en administratie uitgedrukt in een percentage van de totale lasten	3,44%	3,53%	3,43%

Tabel 3; kengetallen 2023 en 2022

1.4.4 Beleid kosten en methoden van fondsenwerving

Het proefdierenissue is een gevoelig maatschappelijk thema, waar vaak veel emoties bij komen kijken. Proefdiervrij richt zich hoofdzakelijk op de mogelijkheden van proefdiervrije innovatie, het opbouwen van samenwerkingen en een positieve benadering. Toch is ook het informeren over het probleem, de dierproef, van essentieel belang om de waarde van de oplossing in te zien. Dit geldt ook voor de fondsenwerving. Belangrijk is dat ook daar voldoende aandacht is voor informatieverstrekking, zodat mensen een juist beeld krijgen van onze organisatie. Ook de gesprekken die niet tot een donatie leiden, zijn van belang om mensen te informeren over het probleem, de oplossing en onze organisatie. Alle gesprekken dragen immers bij aan onze voorlichtende taak. Vandaar dat Proefdiervrij 50% op het budget voorlichting verantwoordt. Onder de kosten die volledig onder 'Wervingskosten' worden verantwoord, vallen o.a.: bankkosten, kosten drukken combola's en de kosten van het relatiesysteem. Het relatiesysteem wordt voor 50% ten laste van het fondsenwervingsbudget verantwoord. De drukkosten ten behoeve van het magazine komen voor 20% ten laste van het fondsenwervingsbudget.

1.4.5 Beleid met betrekking tot omvang en functie van reserves en fondsen

Uitgangspunt voor onze reserves is het vinden van een balans tussen de hoogte van de reserves en het waarborgen van de continuïteit van ons werk. Vanaf 2022 houden wij 4 reserves aan: continuïteitsreserve, reserve financiering activa, overige reserve en de bestemmingsreserve projecten.

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve (1.230.132 euro) aangehouden op basis van een risicoanalyse zoals voorgeschreven. Onder 'risico's op korte termijn' wordt verstaan: kosten eigen medewerkers, huisvestingskosten, kantoor- en administratiekosten, bestuurskosten en wervingskosten.

Voor reserves die vastliggen in materiële vaste activa wordt een reservefinanciering activa aangehouden. Deze reserve muteert met de investeringen, afschrijvingen en eventuele herwaarderingen van de materiële vaste activa.

Voor de risico's uit verworven nalatenschappen houden we overige reserves aan voor eventuele verrekeningen in de toekomst.

De bestemmingsreserve projecten wordt aangehouden ter dekking van toekomstige projectbestedingen ten gunste van de doelstelling.

Jaarlijks doet Proefdiervrij een aantal giftverzoeken met (soms) een specifieke bestemming. Deze worden verantwoord onder bestemmingsfondsen. Andere giften met een specifieke bestemming worden eveneens hier verantwoord.

1.4.6 Beleggingsbeleid

Proefdiervrij belegt in aandelen en obligaties, waarbij we verantwoord rendement en risico als uitgangspunten hebben. Ons beleid ten aanzien van dierproeven is strikt: bedrijven die zelf dierproeven doen of laten doen, zijn uitgesloten, ook als deze proeven gebaseerd zijn op een wettelijke verplichting. Ook beleggen we niet in dier-, milieu- of mensenvriendelijke fondsen. Onder deze randvoorwaarden is het belegd vermogen ondergebracht bij Triodos Bank. In 2018 is het risicoprofiel voor de beleggingen aangepast van 'defensief' naar 'neutraal'. De beleggingsdoelstelling is vermogensbehoud, met een doelvermogen van € 1.500.000 in 2032. Iedere maand ontvangt Proefdiervrij een rapportage van de beleggingen van Triodos. Het beleggingsrendement 2023 is € 122.436. Dit positieve ongerealiseerde koersresultaat doet de negatieve resultaten van de afgelopen jaren gedeeltelijk teniet. Het resultaat is te danken aan de veranderende markt wereldwijd;

Om een nog betere spreiding van risico te bewerkstelligen, is in 2001 een kantoorpand aangekocht (dit is ons huidige kantoor). Hiermee werd € 650.000 belegd in vastgoed, een risicomijdende en goed renderende investering, zoals in de afgelopen jaren is gebleken. Dit heeft tevens als voordeel dat geen geld meer hoeft worden uitgetrokken voor de huur van een kantoorruimte. Primo 2020 is de marktwaarde van het kantoorpand getaxeerd op € 855.000.

1.4.7 Analyse Baten en Lasten

Proefdiervrij heeft een robuuste basis van maandelijkse particuliere donaties. Van de donaties 2023 van particulieren ging 64,4 procent via een maandelijkse incasso. Het overige komt van giften (eenmalige incasso's en overschrijvingen) van particulieren. De totale realisatie baten 2023 is ~3,7% hoger dan 2022. Voor deze baten hebben zich in 2023 geen bijzondere baten voor gedaan.

De totale lasten 2023 zijn iets lager dan begroot, maar hoger dan 2022. Belangrijkste reden dat de lasten iets lager zijn dan begroot is het feit dat wij meer communicatie en fondsenwerving in eigen beheer zijn gaan doen. Dit vraagt echter veel tijd en inzet, die niet helemaal voldoende is gebleken om alle ambities waar te maken en al het geld goed uit te geven.

Voor de projectbestedingen geldt dat we in 2023 opnieuw actief hebben samengewerkt met meerdere partners. Wij hebben een totale toekenning gedaan van 1.162.825 euro voor projecten (via overeenkomsten, eigen projecten of cofinanciering, zie ook hoofdstuk 1.2.1 Financiële risico's). De toezeggingen zijn iets hoger dan begroot doordat er ook uit de bestemmingsreserve projecten is geput.

1.5 Governance

1.5.1 Samenstelling bestuur en toezichhoudend orgaan

Algemeen directeur en bestuurslid per 31 december 2023:

Mevrouw D. Weijers, geen nevenfuncties

Naam lid	Portefeuille RvT	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
Mevrouw H. Leenen	Voorzitter en Communicatie & Marketing	Senior adviseur communicatie bij Staatsbosbeheer	Freelance stemactrice en voice-over, Henriët Leenen stemproducties
De heer L.M. ten Siethoff	Financiën	Directeur Stichting Triodos Foundation	<ul style="list-style-type: none"> • Penningmeester Van Deventer-Maas Stichting • Lid Raad van Toezicht Vrije Scholen Midden Nederland, Bussum/De Bilt • Lid Raad van Toezicht Vrije School de Vuurvogel, Driebergen • Bestuurslid Walterus Stichting • Commissielid FIN Code Goed Bestuur
De heer T. De Cock Buning	Wetenschap	Professor (emerit.) Vrije Universiteit van Amsterdam	<ul style="list-style-type: none"> • Lid bestuur Stichting Bouwstenen voor Dierenbescherming: Wetenschappelijk (dierenwelzijn) adviseur. • DCB-advies (zzp) Consult en Advies op het gebied van maatschappelijke vraagstukken. • voorzitter Ijsselmeer vereniging
Mevrouw E. Veenstra	Personeel en organisatie	HR-adviseur Eevee- HR consultancy	n.v.t.

Tabel 4 Overzicht samenstelling Raad van Toezicht

1.5.2 Taak en werkwijze van directie en Raad van Toezicht

De directie bestaat uit één lid, die belast is met het bestuur van de stichting en het stichtingsbureau. De Raad van Toezicht (RvT) heeft een toezichhoudende taak. Daarnaast heeft de RvT een belangrijke klankbordfunctie voor de directie en geeft derhalve gevraagd (en ongevraagd) adviezen.

1.5.3 Bezoldigings- en vergoedingsbeleid

De directeur wordt conform de richtlijn van de Goede Doelen Nederland bezoldigd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Stichting AVS Proefdiervrij de Regeling beloning directeuren van goededoelen-organisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De RvT ontvangt als zodanig geen bezoldiging. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

Salariëring van medewerkers gebeurt naar analogie van de overheidsschalen vastgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken.

1.5.4 Wijze van benoemen en zittingsduur van directie en Raad van Toezicht

De benoeming van directieleden gebeurt door de RvT voor onbepaalde tijd.

De leden van de RvT worden benoemd voor een periode van vier jaar.

1.5.5 Verslag toezichthoudend orgaan

De RvT heeft in 2023 vijf keer vergaderd, iedere keer in aanwezigheid van de directie. Onderwerpen die tijdens de vergaderingen aan de orde geweest zijn:

- goedkeuring van jaarverslag en jaarrekening 2022
- personeelszaken
- evaluatie van RvT en directie
- voortgang uitvoering jaarplan 2023 en groeiplan 2020-2025
- evaluatie financiële positie
- besteding projectgelden
- impactanalyse en toekomstplannen
- samenstelling RvT

Tussentijds is de RvT door de directie maandelijks geïnformeerd over de uitvoering van het jaarplan middels het directieverslag. Minimaal elk kwartaal kreeg de RvT een financiële rapportage met toelichting over eventuele afwijkingen van de begroting. Daarnaast hadden de leden van de RvT onderling contact over onderwerpen en stonden zij de directie gevraagd en ongevraagd bij.

Voor de leden van de RvT geldt de volgende profielschets:

- staat volledig achter de doelstelling van Proefdiervrij
- globaal inzicht in alle voor de stichting relevante beleidsterreinen
- inzicht in de voor de stichting relevante omgevingsfactoren en vermogen dit te vertalen naar de strategie van de stichting
- heeft een langdurige en brede ervaring in het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;
- heeft actuele kennis van het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;
- heeft een relevant en uitgebreid netwerk in haar/zijn aandachtsgebied;
- besluitvaardig en adviesvaardig
- integer

De aandachtsgebieden zijn:

- communicatie, in brede zin van het woord
- personeel en organisatie
- financieel administratief/accounting en vermogensbeheer
- wetenschap en innovatie

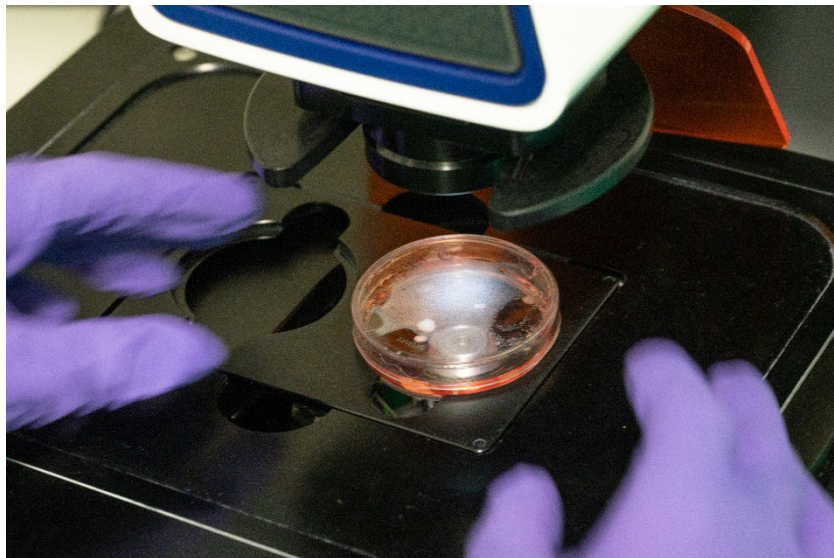
In 2024 willen wij hier graag de portefeuille 'innovaties' aan toevoegen. In samenspraak met de Raad van Toezichtleden is hiervoor gekozen omdat de wereld om ons heen continue verandert. Alle vlakken waarop Proefdiervrij zich richt innoveren snel; zowel in de onderzoekswereld als in online media, maar ook op gebied van fondsenwerving en politiek verandert het veld waarin wij ons begeven met de dag. En dan begeven we ons ook nog eens in de Goede Doelen sector, samen met ruim 50.000 andere instellingen met een ANBI status. In deze continue veranderende wereld, hebben wij behoefte aan een expert die toeziet op het organiseren van innovatie zodat we de juiste keuzes (blijven) maken.

1.5.6 Gedragscode en richtlijn

Stichting Proefdiervrij kijkt verder dan haar eigen doelstelling. Zij wil zich gedragen als een maatschappelijk bewuste en verantwoordelijke organisatie. Daartoe heeft Proefdiervrij onder andere een Beleggingsstatuut, waarin is vastgelegd dat, naast het feit dat Proefdiervrij geen belangen wil hebben in bedrijven die betrokken zijn bij dierproeven, ook aan de principes van People, Planet, Profit wordt voldaan. In de omgang met het publiek onderschrijft Proefdiervrij de richtlijnen en gedragscodes van de DDMA (Data Driven Marketing Association), o.a. over privacy, telemarketing en social media. Als lid van Goede Doelen Nederland houdt Proefdiervrij zich aan de richtlijnen ten aanzien van zaken als kostenverdeling, directiebeloning, straatwerving en de wet Telemarketing. Verder heeft Proefdiervrij het CBF-keurmerk (de Erkenning) en de ANBI-status, hetgeen verplichtingen ten aanzien van verslaggeving en verantwoording met zich meebrengt.

1.5.7 Databeveiligingsbeleid

Stichting Proefdiervrij handelt ten allen tijden in overeenstemming met de AVG. Tevens is dit een voorwaarde voor alle partners waarmee wordt samengewerkt. Er zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten met alle leveranciers van diensten. Bestanden worden uitgewisseld via een eigen ftp-server. Wij werken via een Cloud toepassing waarbij inloggen alleen kan via een ID en wachtwoord en op afstand een tweetraps authenticatie verplicht is. Er worden dagelijks back-ups gemaakt. Er is een gast account voor wifi aangemaakt. Alle medewerkers zijn zich bewust van de AVG. Ons relatiesysteem is door de leverancier aangepast en AVG-proof gemaakt. Stichting Proefdiervrij is zich bewust van de risico's, rechten en plichten voortvloeiende uit de AVG en handelt dienovereenkomstig.

1.5.8 Integriteitsbeleid

Regelingen

Proefdiervrij heeft een *klachtenregeling* voor donateurs en andere stakeholders. De nadruk ligt erop om te voorkomen dat een uiting van ongenoegen uitmondt in een klacht. Om dit te bewerkstelligen is er ook een interne procedure uitgeschreven zodat verantwoordelijkheden en taken helder zijn. Alle inkomende communicatie wordt snel, eerlijk en donateur-gericht afgehandeld. Een klacht kan grote impact hebben op de positie van Proefdiervrij, daarom staan wij regelmatig stil bij de klachtenregeling en de afhandeling daarvan. In 2023 zijn er 3 klachten binnengekomen bij de receptie (telefonisch, per post of per e-mail). Alle klachten zijn afgehandeld. Geen van de klachten in 2023 is voorgelegd aan de klachtencommissie.

In 2020 is het integriteitsbeleid voor medewerkers opgesteld en vastgelegd. De directeur van Stichting Proefdiervrij is verantwoordelijk voor de integriteit binnen het team. In overleg is er ook een persoon in de Raad van Toezicht aangewezen als verantwoordelijke. Daarnaast is een klokkenluider meldpunt ingesteld via GIMD. Het integriteitsbeleid is zowel van toepassing op de vaste medewerkers als de zzp'ers, vrijwilligers en stagiaires, waar Proefdiervrij mee samenwerkt.

In het vierde kwartaal van 2022 hebben we beleid opgesteld m.b.t. het al dan niet aannemen van relatiegeschenken. Dit hebben in 2023 opgenomen in het integriteitsbeleid.

Sinds 2020 hebben wij zowel een interne als een externe vertrouwenspersoon (via GIMD), die beide beschikbaar zijn voor het dagelijkse team van Proefdiervrij. Dit zorgt ervoor dat iedereen altijd naar een vertrouwenspersoon toe kan stappen en daarin zelf een keuze kan maken of dat een directe collega is of een persoon die verder van de organisatie af staat.

De gedragscode is onderdeel van het integriteitsbeleid. Wij hebben deze code in 2022 geëvalueerd en als gevolg daarvan één punt toegevoegd onder het kopje AVG. Verder werd de code bruikbaar en volledig bevonden. In 2023 zijn geen wijzigingen doorgevoerd.

Kwesties

In 2023 speelden er geen kwesties rondom integriteit. De interne vertrouwenspersoon heeft met twee personen een vertrouwelijk gesprek gevoerd, waarbij een luisterend oor voldoende is gebleken.

Reflectie

De verantwoordelijke voor integriteit zorgt dat het team op de hoogte is van alle regelingen. In het geval van nieuwe medewerkers, wordt het integriteitsbeleid inclusief alle bijlages als onderdeel van het inwerkdoosje gedeeld. De interne vertrouwenspersoon heeft in 2023 een bijeenkomst georganiseerd met het team met het thema 'vertrouwen'. We startten de dag met een gesprek over de betekenis van 'vertrouwen' voor iedereen persoonlijk en wat het betekent voor het team. Vervolgens hebben we met behulp van het spel 'Team Geluk' de krachten van de verschillende teamleden herkend en erkend. De bijeenkomst werd door alle aanwezigen als positief, inspirerend en opbouwend ervaren.

1.6 Verwachte gang van zaken

"Vervangen van alle proeven op dieren"		
In 2030 is biomedische en biotechnologische wetenschap zonder proefdieren de norm		
	<i>Stakeholder</i>	<i>Doelstelling 2025</i>
1	wetenschap	In 2025 hebben we een groei van 30 (in 2019) naar 55 wetenschappelijke partners gerealiseerd
2	gezondheidsfondsen	In 2025 hebben wij het aantal samenwerkingen met gezondheidsfondsen uitgebreid van 1 (begin 2019) naar 4
3	politiek	Het budget dat de overheid beschikbaar stelt voor proefdiervrije innovatie is verhoogd van 1 miljoen per jaar in 2018 naar 3 miljoen per jaar in 2025
4	publiek	Het aantal online sympathisanten van Proefdiervrij is in 2025 met 25% toegenomen t.o.v. 2020
5	achterban	In 2025 hebben we een groei van 8% in aantal donateurs en een groei van 15% in donatiebedrag t.o.v. 2020

In het Groeiplan 2020-2025 hebben we bovenstaande doelen opgenomen om ons uiteindelijke doel te kunnen halen: het vervangen van alle proeven op dieren door proefdiervrije innovaties in 2030. De vijf stakeholdergroepen en bijbehorende doelstellingen uit het overzicht lichten we hieronder toe.

1.6.1 Wetenschap

Als we samen optrekken, kunnen we krachten bundelen. De wetenschap speelt een centrale rol binnen het bereiken van ons hoofddoel, omdat het grootste deel van de dierproeven nog steeds in de wetenschap wordt uitgevoerd. Bovendien (en boven alles) zijn wetenschappers onmisbaar op weg naar een proefdiervrije wereld, omdat zij de enige zijn die innovatieve modellen kunnen ontwikkelen die geen gebruik maken van dieren. Er gebeurt al heel veel op het gebied van proefdiervrije innovatie. Wetenschappers ontwikkelen alternatieven en er zijn ook volop initiatieven die proefdiervrije innovatie stimuleren en het bewustzijn over proefdieren vergroten. Alleen wetenschappers kunnen het bewijs leveren dat een proefdiervrije wereld mogelijk is. Daarom steunt Stichting Proefdiervrij de wetenschap waar mogelijk om dit bewijs ook daadwerkelijk te leveren. Dit doen we door baanbrekend wetenschappelijk onderzoek aan te moedigen én te financieren.

We zetten in op een toename van het aantal wetenschappers dat met ons samenwerkt, zodat proefdiervrij werken steeds meer de norm wordt. De doelstelling van 2025 draagt bij aan de doelstelling van 2030. Samen met de voorvechters in de wetenschap richten we ons daarnaast op het verspreiden van kennis onder andere wetenschappers zodat het bewustzijn over proefdiervrije methoden toeneemt. Zo bouwen we met elkaar aan een netwerk dat laat zien dat een proefdiervrije wereld beter is voor mens en dier.

1.6.2 Gezondheidsfondsen

Gezondheidsfondsen financieren wetenschappelijk gezondheidsonderzoek en hebben dus enorm veel impact wanneer zij ervoor kiezen om proefdiervrij en mensgericht onderzoek te stimuleren. Daarom zetten wij alles op alles om gezondheidsorganisaties met behulp van voorbeelden uit de wetenschap te laten zien dat proefdiervrije, humane onderzoeksmethoden beter zijn voor dier én mens (en dus voor de patiënt!). We trekken hierin actief op met ons wetenschappelijk netwerk. Op deze manier werken we samen aan meer proefdiervrij en mensgericht onderzoek.

1.6.3 Politiek

De politiek moet de ruimte scheppen waarin wetenschappers proefdiervrije oplossingen kunnen ontwikkelen en toepassen. Dit kan zijn door extra onderzoeksgelden toe te kennen aan proefdiervrij onderzoek, maar ook door een innovatieklimaat te creëren waarin proefdiervrije innovatie gestimuleerd en gewaardeerd wordt. Ook het opstellen van richtlijnen die de implementatie van proefdiervrije innovatie bevorderen, kan een enorme impact hebben.

De overheid maakt op dit moment onderscheid tussen financiering van proefdiervrije innovatie en financiering van 'Vervanging, Vermindering en Verfijning' van dierproeven. Wij vragen de overheid om meer budget vrij te maken voor de financiering van proefdiervrije innovaties en zich dus niet uitsluitend te richten op de drie V's. Hiervoor is het van essentieel belang dat we Kamerleden de voordelen van proefdiervrij onderzoek laten inzien. Alleen dan kunnen ze inhoudelijk onderbouwen naar mede-Kamerleden waarom er meer budget naar proefdiervrij onderzoek moet en kunnen Nederlandse politici een signaal afgeven aan Europese collega's.

Wij kunnen daar als Proefdiervrij een rol in spelen door de ervaring en kennis die wij opgedaan hebben - onder meer door onze betrokkenheid bij Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI) - mee te geven aan andere leden van de 'Eurogroup for Animals' die onze inzichten in hun land kunnen inzetten. De Eurogroup gebruikt onze input onder meer om te lobbyen bij het Europese Parlement en de Europese Commissie. Met behulp van de leden, kunnen wij onze stem ook in Europa laten horen.

1.6.4 Publiek

Bij het algemene publiek is het gevoel van urgentie rondom het vervangen van proefdieren relatief laag, net als kennis over proefdieren en alternatieven. Daarom brengen we het onderwerp dierproeven dichterbij door te focussen op onderwerpen waar mensen dagelijks mee te maken hebben, bijvoorbeeld cosmetica of voedselveiligheid. Hiermee willen we bereiken dat het aantal online sympathisanten toeneemt: de mensen die ons volgen op social media, zich inschrijven voor onze nieuwsbrief of onze website regelmatig bezoeken. Deze mensen kunnen ons helpen met het verspreiden van informatie over proefdiervrije innovatie.

1.6.5 Achterban

Wij kunnen als stichting alleen maar werken aan een proefdiervrije wereld met behulp van de financiële bijdrage van onze achterban. Daarnaast vormt onze achterban een kritische massa die bijdraagt aan onze doelstelling. Wij hebben er bewust voor gekozen om twee doelstellingen neer te zetten; één uitgedrukt in financiële steun, de ander in aantal donateurs. Uiteindelijk gaat het natuurlijk in de eerste plaats om de financiële middelen, maar als onze donateursbase niet breed genoeg is, zijn we veel te kwetsbaar.

1.6.6 Rol van Proefdiervrij

Om bovenstaande doelen te bereiken, spelen communicatie en relatiemanagement een belangrijke rol. Hierin nemen wij de rol van *challenger* en *firestarter* op ons: we willen stakeholders inspireren en uitdagen om in te zetten op proefdiervrije innovatie. In al onze activiteiten houden wij onze kernwaarden aan: optimistisch, omdenken, oplossingsgericht en verbinden. In 2022 en 2023 hebben we geëvalueerd om een goed plan voor de toekomst te kunnen schrijven. In 2024 zullen wij een impactplan opleveren waarin we de strategie neerzetten waarmee we de komende jaren richting ons doel bewegen. Belangrijk onderdeel van de strategie is het opnieuw bezien van de rol die we hebben in het hele ecosysteem, maar ook de rol die we zouden willen hebben om de meeste impact te maken. In 2024 zullen wij ook onze rol en dus ook kernwaarden herijken.

2. JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december 2023

ACTIVA			
<u>Vaste activa</u>			2023
			2022
			€
			€
Materiële vaste activa	2.7.1 Materiële Vaste activa	651.070	455.195
Immateriële vaste activa	2.7.1 Materiële Vaste activa	0	0
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>			
Effecten	2.7.2 Effecten	1.795.263	1.700.235
Vorderingen en activa	2.7.3 Vorderingen en activa	223.165	781.705
Liquide middelen	2.7.4 Liquide middelen	1.153.640	1.626.756
TOTAAL ACTIVA		3.823.138	4.563.891
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Reserves		2.7.5 Reserves en fondsen	
Continuïteitsreserve		1.230.132	1.034.370
Bestemmingsreserve		77.527	77.527
Reserve financiering activa		651.070	455.195
Instandhoudingsreserve		0	0
Bestemmingsreserve Projecten		1.335.477	1.960.243
		3.294.206	3.527.335
Fondsen			
Bestemmingsfondsen	2.7.6 Bestemmingsfondsen	0	0
		3.294.206	3.527.335
Langlopende schulden			
Langlopende projectverplichtingen	2.7.7 Langlopende projectverplichtingen	62.500	59.400
Kortlopende schulden			
Kortlopende projectverplichtingen	2.7.8 Kortlopende projectverplichtingen	276.800	733.123
Overige nog te betalen	Overige nog te betalen	189.632	244.034
		466.432	977.157
TOTAAL PASSIVA		3.823.138	4.563.891

Tabel 5 Balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

2.2 Staat van baten en lasten

		Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
		€	€	€
BATEN				
Baten van particulieren		2.969.754	2.473.500	2.961.178
Baten van bedrijven		0	0	8.210
Baten van stichtingen en verenigingen		159.015	135.000	165.902
Baten van subsidies van overheden		0	76.700	0
Totaal geworven baten	2.8.1	3.128.769	2.685.200	3.135.290
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	2.8.2	-494	0	-485
Totaal baten		3.128.275	2.685.200	3.134.805
LASTEN				
Besteed aan doelstellingen				
~ Fonds Proefdiervrij onderzoek		1.112.373	1.024.900	733.478
~ Overige Modules		400.331	402.500	323.712
~ Publiekscommunicatie		817.159	964.400	740.874
~ Communicatie Donateurs		430.223	469.350	358.336
Totaal besteed aan doelstellingen		2.760.086	2.861.150	2.156.401
Wervingskosten		584.505	649.985	496.294
Kosten beheer en administratie		119.102	128.500	94.209
Totaal lasten		3.463.693	3.639.635	2.746.903
Saldo voor financiële baten en lasten		-335.418	-954.435	387.902
financiële baten en lasten	2.8.3	102.288	-565	-271.201
Saldo van baten en lasten		-233.130	-955.000	116.702

Tabel 6 Staat van baten en lasten 2023 en 2022

2.3 Resultaatbestemming

	Realisatie 2023	Realisatie 2022
Instandhoudingsreserve	0	0
Bestemmingsreserve Projecten	-624.767	599.753
Bestemmingsreserve algemeen	0	77.527
Reserve financiering activa	195.875	-556
Continuïteitsreserve	195.762	-560.022
Saldo van baten en lasten	-233.130	116.702

Tabel 7 Resultaatbestemming 2023 en 2022

2.4 Overzicht lastenverdeling

		BELEID		COMMUNICATIE			Werving baten	Beheer en administratie	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
		Fonds Proefdiervrij Onderzoek	Overige modules	Publieks-campagne	Publieks-communicatie	Communicatie donateurs					
Verstekte (project)bijdragen	2.9.1 Verstekte (project)bijdragen	923.207	289.057	-	-	-	-	-	1.212.264	1.160.000	788.966
Communicatiekosten	2.9.2 Communicatiekosten	-	-	-	494.150	180.920	443.595	-	1.118.665	1.424.735	1.004.788
Personeelskosten	2.9.3 Personeelskosten	153.602	90.354	-	269.256	207.815	117.461	81.319	919.807	820.000	765.313
Huisvestingskosten	2.9.4 Huisvestingskosten	4.056	2.386	-	7.109	5.487	3.101	2.147	24.286	53.400	22.215
Kantoorkosten	2.9.5 Kantoorkosten	17.738	10.434	-	31.093	23.998	13.564	9.390	106.217	92.000	100.213
Algemene kosten	2.9.6 Algemene kosten	4.898	2.881	-	-	-	-	21.549	29.328	23.500	23.145
Afschrijvingen	2.9.7 Afschrijvingen	8.872	5.219	-	15.551	12.003	6.784	4.697	53.126	66.000	42.262
Totaal lasten		1.112.373	400.331	0	817.159	430.223	584.505	119.102	3.463.693	3.639.635	2.746.902
Begroot 2023		1.024.900	402.500		964.400	469.350	649.985	128.500	3.639.635		3.436.650
Gemiddeld aantal fte's 23		1,70	1,00	0,00	2,89	2,30	1,30	0,90	10,2		
Gemiddeld aantal fte's 22		1,99	1,39	0,00	2,89	1,89	0,90	0,90	10,0		10,0

Doelbestedingspercentage van de baten:				
Bestedingen aan doelstellingen/totale baten		88,23%	119,67%	71,50%
Doelbestedingspercentage van de lasten:				
Bestedingen aan doelstellingen/totale lasten		79,69%	78,61%	78,50%
Percentage wervingskosten:				
Wervingskosten/som van geworven baten		18,68%	27,18%	16,45%
Norm kostenbeheer en administratie:				
Kosten beheer en administratie/totale lasten		3,44%	3,53%	3,43%

Tabel 8 Lastenverdeling beleid, communicatie, fondsenwerving: Proefdiervrij verantwoordt 50% op het budget voorlichting. Onder de kosten die volledig onder 'Werving baten' worden verantwoord, vallen o.a.: bankkosten, kosten drukken combola's en de kosten van het relatiesysteem. Het relatiesysteem wordt voor 50% ten laste van het fondsenwervingsbudget verantwoord. De drukkosten ten behoeve van het magazine komen voor 20% ten laste van het fondsenwervingsbudget.

2.5 Kasstroomoverzicht

	2023	2022
Kasstroom uit activiteiten	€	€
Totaal Baten	3.128.275	3.134.805
Totaal Lasten	3.463.693	2.746.903
Exploitatieresultaat	-335.418	387.902
Afschrijvingen	53.126	42.262
Financiële baten en lasten	102.288	-251.659
Ongerealiseerde resultaten effecten	-70.246	247.592
Cash-flow	-250.250	426.077
<i>Mutaties in:</i>		
Vorderingen en activa	-558.540	-129.363
Kortlopende schulden en langlopende schulden	507.625	39.998
	-50.915	-89.366
Totaal kasstroom uit activiteiten	-301.165	336.711
Kasstroom uit investeringen		
Investeringen materiële vaste activa	-249.000	-41.705
Investeringen in beleggingen	445.905	-536.296
Verkopen van beleggingen	-368.853	441.983
Totaal kasstroom investeringen	-171.948	-136.018
Totaal kasstroom	-473.113	200.692
Beginsaldo Liquide middelen	1.626.753	1.426.061
Totaal Kasstroom	-473.113	200.692
Eindsaldo liquide middelen	1.153.640	1.626.753

Tabel 9 Kasstroomoverzicht

2.6 Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat

2.6.1 Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis Richtlijn 650 voor “Richtlijn Fondsenwervende organisaties” van de Raad voor de jaarverslaglegging. Doel van deze richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro's. In de consolidatie zijn betrokken de Stichting AVS Proefdiervrij en de Anti-Vivisectie Stichting. Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteit van de organisatie.

2.6.2 Vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.6.3 Algemene grondslagen van waardering

Bij het opstellen van de jaarrekening is de Richtlijn Fondsenwervende organisaties gevolgd. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs.

2.6.4 Materiële vaste activa

Waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen aanschafwaarde, verminderd met lineaire afschrijvingen welke zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur. de onderhoudskosten worden conform de componentenmethode geactiveerd en afgeschreven.

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

Pand	4%
Inrichting	20%
Inrichting kantoor	20%
Kantoormachines (hardware)	33%
Software	33%

2.6.5 Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. De aandelen, obligaties en beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen beurskoers. Alle gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden in de staat van baten en lasten verantwoord onder resultaat beleggingen. Transactiekosten voor aan- of verkopen worden via de staat van baten en lasten verantwoord. De effecten zijn volledig eigendom van Stichting AVS Proefdiervrij en staan ter vrije beschikking.

2.6.6 Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader voor de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen.

2.6.7 Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs, de liquide middelen zijn opgenomen tegen de nominale waarde. waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen. Onvoorwaardelijke projectverplichtingen leiden tot het ontstaan van een schuld aan een projectpartner op het moment van het genomen interne besluit en nadat dit besluit is gecommuniceerd met de projectpartner. Voorwaardelijke projectverplichtingen leiden tot het ontstaan van een schuld aan een projectpartner op het moment van het genomen interne besluit, dit besluit is gecommuniceerd met de projectpartner en door de projectpartner aan de gestelde voorwaarden is voldaan.

2.6.8 Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

2.6.9 Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten. Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen. Een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de uiteindelijke (financiële) omvang van de nalatenschap kan worden gemaakt. Deze beoordeling vindt per nalatenschap plaats. Indien geen betrouwbare inschatting kan worden gemaakt van de bate uit nalatenschap, wordt deze bate onder de post niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen opgenomen. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het verslagjaar waarin ze worden ontvangen als baten uit nalatenschappen verwerkt. Giften in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

2.6.10 Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

2.6.11 Personeelsbeloning

Salarissen, pensioenlasten en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

2.6.12 Kostentoe rekening

De verstrekte projectbijdragen worden honderd procent toegerekend aan de doelbesteding van Proefdiervrij via het Fonds Proefdiervrij Onderzoek en Overige modules. De communicatiekosten worden verdeeld over de lastencategorieën op basis van directe toerekening. Alle overige kosten (Personeel, huisvesting, kantoor, algemene en afschrijvingskosten op grond van de fte. Jaarlijks worden de personeelsleden op basis van een planning verdeeld over de doelstellingen en de overige lasten.

Bij de verdeling is uitgegaan van de volgende verdeling van fte's (gemiddeld):

	fte's 2023	fte's 2022
Fonds Proefdiervrij onderzoek	1,70	1,99
Overige modules	1,00	1,39
Publiekscommunicatie	2,98	2,89
Communicatie Donateurs	2,30	1,89
Fondsenwerving	1,30	0,90
Beheer en administratie	<u>0,90</u>	<u>0,90</u>
Totaal	10,18	10,0

De norm voor kosten van beheer en administratie is gesteld op 3,5%.

2.7 Toelichting op de balans

2.7.1 Materiële Vaste activa

Stand 1 januari 2023	Pand	Grond	Onderhoud	Inventaris	Website	Hardware	Totaal
	€	€	€		€	€	€
Aanschaf	512.437	170.813	185.647	0	35.695	20.461	925.053
Cumulatieve afschrijvingen	-307.463	0	-124.545	0	-28.777	-9.073	-469.858
	204.974	170.813	61.102	0	6.918	11.388	455.195
Mutaties boekjaar 2023							
Aanschaf 2023	0	0	225.578	5.445	0	17.977	249.000
Af: Afschrijvingen 2023	-20.498	0	-16.858	-136	-6.918	-8.716	-53.126
Af: desinvestering aanschafwaarde			-15.257				
Desinvestering cumulatieve afschrijvingen			15.257				
	-20.498	0	208.720	5.309	-6.918	9.261	195.874
Stand 31 december 2023							
Aanschaf	512.437	170.813	395.968	5.445	35.695	38.438	1.158.796
Cumulatieve afschrijvingen	-327.961	0	-126.146	-136	-35.695	-17.789	-507.727
	184.476	170.813	269.822	5.309	0	20.649	651.069

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages: Pand 4%, onderhoud 20% en Software/website 33%. Op de grond wordt niet afgeschreven. Het pand is op 28 januari 2020 getaxeerd op € 855.000. De materiële vaste activa worden ingezet in het kader van de bedrijfsvoering.

Tabel 10 toelichting op de balans: Materiele vaste activa

2.7.2 Effecten

Het verloop van de beleggingen kan als volgt worden weergegeven:

	Aandelen	Obligaties	Totaal
	€	€	€
Saldo 1 januari 2023	942.128	758.107	1.700.235
Aankopen	107.532	243.987	351.519
Verkopen en uitlotingen	-115.835	-234.210	-350.045
Koersresultaten	50.978	42.575	93.553
Saldo 31 december 2023	984.803	810.459	1.795.262

De opbouw van de post beleggingen ultimo boekjaar is als volgt:

	2023	%	2022	%
Aandelen	984.803	55,0%	942.128	55,4%
Obligaties	810.459	45,0%	758.107	44,6%
	1.795.262	100%	1.700.235	100%

Tabel 11 Toelichting op de balans: Effecten (Zie toelichting 1.4.6 Beleggingsbeleid)

2.7.3 Vorderingen en activa

	2023	2022
	€	€
Rente Obligaties	4.830	3.284
Te ontvangen nalatenschappen	168.243	469.351
Te ontvangen nalatenschappen AVS	0	307.875
Debiteuren	0	0
Te ontvangen bedragen	50.092	0
Overige vorderingen	0	0
Kruisposten	0	0
Voorraad verkoopartikelen	0	1.195
Saldo 31 december 2023	223.165	781.705

Tabel 12 Toelichting op de balans; Vorderingen en activa

2.7.4 Liquide middelen

	2023	2022
	€	€
Kas	806	374
ING Bank	710.454	965.945
Triodos	329.320	594.022
Bank AVS	113.059	66.415
Saldo 31 december 2023	1.153.639	1.626.756

De liquide middelen zijn vrij opneembaar

Tabel 13 Toelichting op de balans; Liquide middelen

2.7.5 Reserves en fondsen

	2023	2022
Continuïteitsreserve	€	€
saldo per 1 januari 2023	1.034.370	1.594.392
Onttrekking/ toevoeging volgens resultaatbestemming	195.762	-560.022
Saldo 31 december 2023	1.230.132	1.034.370

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve aangehouden op basis van een risicoanalyse zoals voorgeschreven.

	2023	2022
Bestemmingsreserve	€	€
Saldo per 1 januari 2023	0	0
Onttrekking/ toevoeging volgens resultaatbestemming	77.527	77.527
Saldo 31 december 2023	77.527	77.527

Bestemmingsreserve is gevormd voor het risico van toekomstige verplichtingen uit de nalatenschappen.

	2023	2022
Reserve financiering activa	€	€
Saldo per 1 januari 2023	455.195	455.751
Onttrekking/ toevoeging volgens resultaatbestemming	195.875	-556
Saldo per 31 december 2023	651.070	455.195

	2023	2022
Instandhoudingsreserve	€	€
Saldo per 1 januari 2023	0	0
Onttrekking/ toevoeging volgens resultaatbestemming	0	0
Saldo per 31 december 2023	0	0

De instandhoudingsreserve werd aangehouden om de realisatie van de doelstellingen op lange termijn te waarborgen. Deze reserve hebben we laten vrijvallen ten gunste van de continuïteitsreserve.

De continuïteitsreserve in combinatie met de bestemmingsreserve projecten waarborgt ook de doelstellingen op (middel)lange termijn.

	2023	2022
Bestemmingsreserve Projecten	€	€
Saldo per 1 januari 2023	1.960.243	1.360.490
Correctie reservering		560.022
Onttrekking/ toevoeging volgens resultaatbestemming	-624.766	39.731
Saldo per 31 december 2023	1.335.477	1.960.243

De bestemmingsreserve projecten wordt aangehouden ter dekking van toekomstige projectbestedingen ten gunste van de doelstelling.

Tabel 14 Toelichting op de balans; Reserves en fondsen

2.7.6 Bestemmingsfondsen

	Saldo per 1 januari 2023	Ontvangen	Bestedingen	Saldo per 31 december 2023
	€	€	€	€
15.03 en 16.03 Living Biobank	0	25	25	0
17.01 en 19.04 Alzheimeronderzoek	0	76,50	76,50	0
17.03 Haarvaatjes op een chip	0	15	15	0
17.04 Virusonderzoek	0	10	10	0
18.03 Fred- Brandwondenstichting	0	10	10	0
19.02 Longonderzoek 2019	0	185	185	0
18.06 Honden uit hartonderzoek- De Vries	0	9.376,62	9.376,62	0
20.22 HIV	0	25	25	0
21.12 Gewricht	0	60	60	0
21.15 multi organ on chip- Masereeuw	0	88,25	88,25	0
21.15 multi organ on chip- Balkom	0	88,25	88,25	0
21.16 voedselveiligheid	0	66	66	0
21.18 oogonderzoek - vd Meer	0	22,50	22,50	0
21.18 oogonderzoek- Garanto	0	22,50	22,50	0
21 COVID-onderzoek	0	280	280	0
22.01 Huidonderzoek	0	290,50	290,50	0
22.02 Hersenonderzoek – De Vrij	0	392,25	392,25	0
22.03 Bloed-hersenbarriere-op-een-chip (Kistemaker)	0	392,25	392,25	0
23.3 Virtuele mens-VHP	0	38.797,39	38.797,39	0
23.4 Brandwondenonderzoek - Patrick	0	48.342,98	48.342,98	0
Proefdiervrij Venture Challenge	0	151.515	151.515	0
	0	250.081,29	250.081,29	0

Tabel 15 Toelichting op de balans; Bestemmingsfondsen

2.7.7 Langlopende schulden		
	2023	2022
	€	€
Langlopende projectverplichtingen	62.500	59.400
Saldo 31 december 2023	62.500	59.400

Tabel 16: toelichting op de balans: overzicht langlopende schulden

2.7.8 Overige schulden en nog te betalen		
	2023	2022
	€	€
Loonheffing	18.024	16.783
Verlofdagen	30.719	25.635
Accountantskosten	12.269	11.347
Beheerkosten/ Bankkosten Triodos	13.877	14.196
Crediteuren	114.743	176.073
Overige schulden en nog te betalen	0	0
projectverplichtingen op korte termijn	276.800	733.123
Saldo 31 december 2023	466.432	977.157

Tabel 17 Toelichting op de balans; Overige schulden en nog te betalen.

Langlopende schulden, crediteuren en overige schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

2.7.9 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Vruchtgebruik nalatenschappen

Bij 5 lopende nalatenschappen is er sprake van vruchtgebruik. Aangezien er geen betrouwbare inschatting kan worden gemaakt van de (verwachte) omvang van deze nalatenschappen zijn de baten niet verantwoord onder de baten uit nalatenschappen. Bij 1 nalatenschap is een familielid enig erfgenaam en bezwaarde, deze mag de goederen vervreemden en verteren, alleen het overschot komt aan de verwachters na het overlijden. Deze nalatenschap is niet in te schatten en dus niet meegenomen als vordering.

Tevens heeft de organisatie in 2023 een nalatenschap gekregen waarvan per 31 december 2023 de omvang nog niet betrouwbaar in te schatten is en daarom niet is opgenomen in de balans. De achtergrond is dat een groot gedeelte van de nalatenschap bestaat uit een VOF en het verkrijgen van aandelen in een B.V., waarvan de reële waarde niet betrouwbaar kan worden ingeschat. De verwachting is dat deze nalatenschap tussen € 600.000,- en € 900.000,- groot zal zijn. De organisatie verwacht bij spoedig verloop dat de omvang van deze nalatenschap in 2024 wel betrouwbaar kan worden ingeschat en daardoor als bate opgenomen zal worden in het resultaat

Verplichting Energie label C voor kantoorgebouwen

Aan deze verplichting is per ultimo januari 2023 voldaan.

2.8 Toelichting op de baten

2.8.1 Baten			
	Realisatie'23	Begroting'23	Realisatie'22
	€	€	€
Donaties en giften	2.522.358	2.311.700	2.501.049
Nalatenschappen Proefdiervrij	567.220	282.000	377.730
Nalatenschappen AVS	39.191	91.500	256.511
Overige baten eigen fondswerving	0	0	0
	3.128.769	2.685.200	3.135.290

Tabel 18 Toelichting op de baten

2.8.2 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten			
	Realisatie'23	Begroting'23	Realisatie'22
	€	€	€
Verkoopartikelen			
Netto-omzet	0	0	0
Af: Kostprijs	-494	0	-485
Af: Afboeken oude voorraad	0		0
Brutowinst	-494	0	-485

Tabel 19; Toelichting op de baten; Baten als tegenprestatie voor levering producten en/of diensten

2.8.3 Financiële baten en lasten			
	Realisatie'23	Begroting'23	Realisatie'22
	€	€	€
Rente	3.471	7.000	2.960
Dividend	19.743	14.000	20.718
Gerealiseerde koersresultaten	23.307	0	-24.862
Ongerealiseerde koersresultaten aandelen	70.246	0	-247.567
Kosten beleggingen	-20.149	0	-19.541
Renterekening courant	5.670	0	-2.908
	102.288	21.000	-271.200

Tabel 20; Toelichting op de baten; Financiële baten en lasten

Verschillenanalyse baten ten opzichte van de begroting

Baten van particulieren

Dit jaar is op de post 'donaties en giften' € 210.658 meer binnengekomen dan begroot en € 21.309 meer dan in 2022. Wij hebben ervaren dat onze trouwe donateurs grotere bedragen doneren. Om voor de toekomst een breed bestand van donateurs te waarborgen zetten we in 2024 in op spreiding van de risico's en het experimenteren met veel verschillende kanalen voor werving van nieuwe donateurs. Bovendien ligt er een focus op het behoud van de huidige donateurs.

Bestemde baten en bestedingen

De bestemde baten (onderdeel van Donaties en Giften in tabel 20) zijn in het jaar van ontvangst besteed aan de lopende project en lopen op de volgende wijze door het resultaat.

	Ontvangen	Bestedingen
	€	€
15.03 en 16.03 Living Biobank	25	25
17.01 en 19.04 Alzheimeronderzoek	76,50	76,50
17.03 Haarvaatjes op een chip	15	15
17.04 Virusonderzoek	10	10
18.03 Fred- Brandwondenstichting	10	10
19.02 Longonderzoek 2019	185	185
18.06 Honden uit hartonderzoek- De Vries	9.376,62	9.376,62
20.22 HIV	25	25
21.12 Gewricht	60	60
21.15 multi organ on chip- Masereeuw	88,25	88,25
21.15 multi organ on chip- Balkom	88,25	88,25
21.16 voedselveiligheid	66	66
21.18 oogonderzoek - vd Meer	22,50	22,50
21.18 oogonderzoek- Garanto	22,50	22,50
21 COVID-onderzoek	280	280
22.01 Huidonderzoek	290,50	290,50
22.02 Hersenonderzoek – De Vrij	392,25	392,25
22.03 Bloed-hersenbarriere-op-een-chip (Kistemaker)	392,25	392,25
23.3 Virtuele mens-VHP	38.797,39	38.797,39
23.4 Brandwondenonderzoek - Patrick	48.342,98	48.342,98
Proefdiervrij Venture Challenge	151.515	151.515
	250.081,29	250.081,29

Tabel 21: bestemmingsfondsen 2023

Nalatenschappen

Bij Proefdiervrij is op deze post € 232.911 meer binnengekomen dan begroot en € 27.830 minder dan het jaar 2022.

2.9 Toelichting lasten

2.9.1 Projectbijdragen

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Diverse w.o. ZonMw	517.150	350.000	300.000
Overige fonds proefdiervrij onderzoek	406.057	512.000	270.629
Vrijval subsidieverplichting voorgaande jaren	0	0	0
Diverse eigen projecten	289.057	298.000	218.338
	1.212.264	1.160.000	788.966

Tabel 22 Toelichting op de lastenverdeling; Fonds Proefdiervrij Onderzoek

2.9.2 Communicatiekosten

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Mediakosten	95.309	133.500	75.645
Telefoondiensten/door to door	573.784	636.960	530.883
Diverse wervingscampagnes	96.286	241.000	86.434
Druk- ontwerp- en advieskosten	53.309	58.000	20.845
Informatie aan donateurs	164.669	203.000	159.384
Internet/Sociale Media	53.313	71.000	54.246
Diverse projecten waaronder dierdonorcodicil	0	10.000	0
Kosten betalingsverkeer	33.056	30.000	35.562
Overige kosten	43.010	33.275	39.340
Nalaten	5.928	8.000	2.450
	1.118.664	1.424.735	1.004.788

Tabel 23; Toelichting op de lastenverdeling; uitbesteed werk

2.9.3 Personeelskosten

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Salarissen	572.257	600.000	512.603
Pensioenlasten	50.068	40.000	39.180
Sociale lasten	135.320	100.000	135.653
Overige personeelskosten	32.905	40.000	38.944
Tijdelijke krachten	156.173	55.000	61.128
	946.723	835.000	787.508
Ziekengeld	-26.916	-15.000	-22.194
	919.807	820.000	765.313

Het gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar 2023 bedroeg 10,18 in 2022 was dat 10,0)

Tabel 24; Toelichting op de lastenverdeling; Personeelskosten

Bezoldiging Directie en Raad van Toezicht

<i>Naam:</i> D. Weijers		
<i>Functie:</i> Directeur		
<i>Dienstverband:</i> Onbepaalde tijd		
<i>Uren:</i> 40 uur per week		
<i>Parttime percentage:</i> 100		
<i>Periode:</i> 1 jan t/m 31 dec 2023		
	D. Weijers	D. Weijers
	2023	2022
	€	€
Jaarinkomen		
~ Bruto jaarloon	80.130	68.431
~ Vakantietoeslag	6.457	5.371
<i>Totaal jaarinkomen</i>	<i>86.587</i>	<i>73.803</i>
~ Eenmalige uitkeringen	0	0
~ Pensioenlasten	5.862	4.829
Totaal bezoldiging	92.449	78.632

Tabel 25; Toelichting op de lastenverdeling; bezoldiging directie en Raad van Toezicht

De leden van de Raad van toezicht ontvangen als zodanig geen bezoldiging. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Stichting AVS Proefdiervrij de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Stichting AVS Proefdiervrij vond plaats door de RvT. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 345 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 100.527 (1 FTE/12 mnd.). De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg in 2023 voor D. Weijers (1 FTE/12 mnd.): € 86.587 Deze beloning bleef binnen de geldende maxima. De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

2.9.4 Huisvestingskosten			
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Onderhoudskosten Pand	9.525	40.000	9.461
Overige huisvestingskosten	14.761	13.400	12.754
	24.286	53.400	22.215

Tabel 26; Toelichting op de lastenverdeling; huisvestingskosten

2.9.5 Kantoorkosten

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Kantoorbenodigdheden	758		978
Telefoonkosten	148		0
Reis-Verblijfkosten	3.043		3.316
Portokosten	1.590		2.131
Kopieerkosten	3.385		3.065
Huisstijl Items	16.430		18.285
Computer/Serverkosten	29.824		26.659
Vakliteratuur	18.117		14.868
Verzekeringen	9.742		11.103
Overige kantoorkosten	23.179		19.809
	106.217	92.000	100.213

Tabel 27; Toelichting op de lastenverdeling; kantoorkosten

2.9.6 Algemene kosten			
	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Accountant	18.869	17.500	17.397
Kosten Raad van Toezicht	358	1.000	250
Salarisadministratie	1.285	2.000	2.232
div. algemene kosten	8.816	3.000	3.266
Administratie AVS	0	0	0
	29.328	23.500	23.145

Tabel 28; Toelichting op de lastenverdeling; algemene kosten

2.9.7 Afschrijvingen			
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Afschrijving kantoorpand	20.498	21.000	20.498
Afschrijving onderhoud kantoorpand	16.858	30.000	5.495
Afschrijving inventaris	136	0	0
Afschrijving hard- en software	8.716	5.000	4.371
Afschrijving website	6.918	10.000	11.898
	53.126	66.000	42.262

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages: Pand 4%, onderhoud 20% en Software/website 33%. De materiële vaste activa worden ingezet in het kader van de bedrijfsvoering.

Tabel 29 Toelichting op de lastenverdeling; afschrijvingen

2.10 Ondertekening

Vastgesteld en goedgekeurd te 's-Gravenhage op 28 maart 2024.

Mevrouw D. Weijers
Bestuurder

Mevrouw H. Leenen,
Voorzitter Raad van toezicht en portefeuille Communicatie en Marketing

---

De heer T. De Cock Buning,
Lid raad van toezicht, portefeuille Wetenschap

Mevrouw E. Veenstra,
Lid raad van toezicht, portefeuille Personeel en Organisatie

De heer L. ten Siethoff,
Lid raad van toezicht, portefeuille Financiën

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting AVS Proefdiervrij

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2023 van Stichting AVS Proefdiervrij te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting AVS Proefdiervrij op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2023;
2. de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting AVS Proefdiervrij zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de geconsolideerde jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de geconsolideerde jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de geconsolideerde jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de geconsolideerde jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de geconsolideerde jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle van de financiële informatie van onderdelen of activiteiten die in de jaarrekening moet worden opgenomen. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor deze onderdelen of activiteiten. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de onderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de onderdelen of activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Was getekend te Sliedrecht, 28 maart 2024.

WITH Accountants B.V.
A.M. Tromp MSc RA